

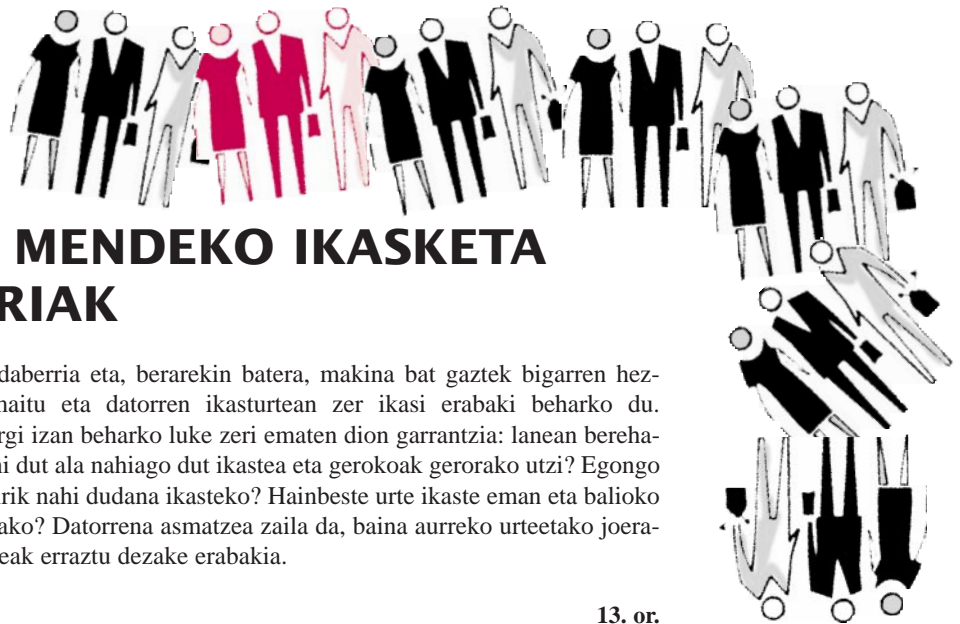
Miren Azkarate:

“Euskara hainbat esparrutan agertzen zaigu, baina nahiko sinbolikoa edo fizkziozkoa da: legea betetzearen itxura egiten da askotan”

Legealdi berriak Kultura sailburu berria ekarri du, eta, horrekin batera, aldaketak. Nahiz eta oraintsu jabetu den kargu berriaz, Miren Azkaratek luze eta zabal hitz egin digu bere ardura-pekoko gaiez: Euskara Biziberritzeko Planaz, Liburutegi Nazionalaz, erabilerak duen garrantziaz... kultura aurrekontua bera ere izan dugu hizpide; eta ez hori bakarrik, astia izan dugu azken aldian Bernardo Atxagak euskal kulturari buruz esandakoa komentatzeko ere.

10. or.

XXI. MENDEKO IKASKETA BERRIAK

Badator udaberria eta, berarekin batera, makina bat gaztek bigarren hezkuntza amaitu eta datorren ikasturtean zer ikasi erabaki beharko du. Ikasleak argi izan beharko luke zeri ematen dion garrantzia: lanean berehala hasi nahi dut ala nahiago dut ikastea eta gerokoak gerorako utzi? Egongo ote da tokirik nahi dudana ikasteko? Hainbeste urte ikaste eman eta balioko dit ezertarako? Datorrena asmatzea zaila da, baina aurreko urteetako joerari begiratzeak erraztu dezake erabakia.

13. or.

Eztabaida:

**Euskal telebistak, 20 urte.
Zein dira, zure ustez, alde onak eta hobetzeko modukoak?**

Duela 20 urteko Gabonak bereziak izan ziren: urtezahar egunean jaio zen Euskal Telebista. Ilusioak langileen eskarmentu falta ordezkatu zuen eta ETBren lehen irudiak ikusi genituen. 20 urteko esperientzia mardul eta gorabeheratsuen ostean, ordea, ETBren ibilbidea aztertzeko eta hausnartzeko garai ona da, ondo egin direnak txalotu eta gaizki egin direnak konpontzeko.

20. or.

9

Normalkuntza

Euskara publizitatean eta euskarazko publizitatea: lantzeke dugun alorra.

17

Hitzez hitz

Lege testu zaharkituak, gaurkotu behar dira?

22

Prestakuntza

Hautaketa-prozesuetan elkarriketak egiteko moduak aldatuz doaz.

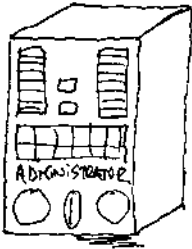
EUSKADI, XXII MENDEA...

BAR-KA-TU ¿CLICK¿
 ZURE-ESKAERA-EZ-DUZU
 BEHAR-BEZALA-BETE.
 ZURE-GURASOEN-SINAURA
 FALTA-DA ¿PIIP¿

BAR-KA-TU ¿BIP¿
 ANSGOONG-K-INPRIMAKIAN
 BI-ZIGILU-FALTA-ZAIKIZU
 ¿BLOP¿

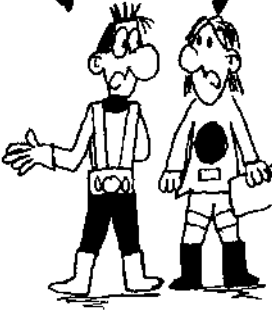
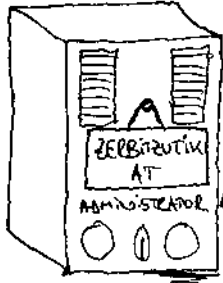
BAR-KA-TU ¿BEEP¿
 NIRE-ZIRKUITOAK-EGUNERATZEKO
 ORDU-DA ¿PLIP¿ HEMENDIK-ORDU-
 ERDIRA-BERRIRO-AKTIBATUKO-NAIZ
 ¿PLOF¿

DATUAK-PROZESATZEN
 ARI-NAIZ. ITXARON
 HOGET-MINUTU-
 MESEDEZ ¿PLUP¿

BA NIRE AITONAK
 NIONEZ, LEHEN, HAKINA
 HAVEN ORDEZ,
 GIZAKIAK EGOTEN
 ZIREN

BAI ZERA!
 ZUK USTE DUZU
 NORBAIT ANSARTUKO
 LITZATEKEELA LAN HAU
 JENDARRERAN
 EGITEN?

BI-HAR
 ITZUL-ZAITEZ...
 ... ¿BLIP¿

AZPEITIA 02.-

PAPER
BIRZIKLATUA

Zuzendaritza:
Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP)

Koordinatzailea:
Joseba Lozano

Diseinua, fotokonposizioa eta inprimatzea: Itxaropena S.A.

Marrakial: Concetta Probanza

Zenbaki honetako lankideak:
Manu Arrasate, Aintzane Arrieta, Asier Arrieta, Josema Azpeitia, Estitxu Eizagirre, Ixiar Eizagirre, Luis Elizondo, Edorta España, Aintzane Etxebarria, Julen Gabiria, Itziar Gallastegi, Jakes Goikoetxea, Aitor Gorostiza, Susana Jauregialzo, Joseba Lozano, Labayru, Luma, Eneko Oregi, Nerea Pikabea, Josemari Robles, Kirmen Uribe, Rosa Mari Urrutia.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkarian argiratutako artikulua berridatz daitezke, bai osorik, bai zatiak, baina artikulua nondik aterata diren aipatu behar da beti.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak ez ditu derrigorrez bere egiten artikulua eta kolaborazioetan agertzen diren iritziak.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ

ISSN: 1576-5563. **Legeko Gordailua:** BI-1141-93. **Egilea:** Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea Donostia-San Sebastián 1. 01010 VITORIA-GASTEIZ. Tel. 945 01 76 00. /<http://www.ivap.org>

PERTSONAIA

Inma SARACHAGA, orkestrako zuzendaria:

“Zuzendari izatea, lanbidea baino gehiago, bizitzeko modua da”.

Musika konposaketa eta Instrumentazio ikasketak egin zituen Gasteizen eta Bilbon, eta Madrileran joan zen Orkestra Zuzendaritza ikastera. Geroztik, etengabe jarraitu du ikasten. Bost urte pasa dira lehenengo aldiz orkestra bat zuzendu zuenetik, baina orain dela gutxi aritu da lehendabiziko aldiz Euskal Herrian, Agurainen, Bielerusiako Irrati eta Telebista Nazionalako Orkestra zuzentzen. Hogei-ta bederatzita urte besterik ez duen zuzendari gazte honek Amurrion, bere jaioterrian, jatortasunez hartu gaitu.

Txiki-txikitatik izan al duzu argi musika klasikoaren esparruan aritu nahi zenuela?

Bai. Bokaziozko zerbait izan da. Dena den, umetan ez zara garapen-prozesuaz erabat ohartzen. Prozesu gradual bat izan dela uste dut. Hamar urte nituela nire karrera orkestra zuzendaritzaren ildotik bideratu nuen. Nire ustez, arte kontuan goren-gorena orkestra da, ze orkestra bizirik dago eta musika interpretatzeko paregabeko bidea da. Azken finean, lanbidea baino zerbait gehiago da: bizitzeko modu bat.

Zer sentitzen du batek orkestra bat zuzentzen ari denean?

Orkestra bat zuzentzea, sentitzea, magikoa da. Musika etengabeko konkista da. Zuzentzen duzun bakoitzean, zerbait berri aurkitzen duzu. Heldutasun-osagaiak handitzen doazen heinean, obraren ikuspegia eta interpretazioa ezberdina da. Zuzendariak, bere fantasian, obraren irudi soinuaren ideala dauka eta irudi hori errealtaterara ekartzen du; horretarako ematen dio bide orkestrak. Horrela deskribatzen dira partiturak eskatzen dituen paisaia soinuaren eta akustiko guztiak.

Orkestrako zuzendari gehienentzako, batuta hartzen duzunean zorrotz azaltzen omen zara...

Orkestra bat lagun askok osatzen dute, eta horiek lotzea da xedea. Musikariak interpretazioaren baitan ipini behar dira. Zorroztasuna, diziplina eskatzen dizkiot orkestrari, taldean egin beharreko lana baita. Hori guztia egin beharrekoa da musika hunkigarria lortzeko.

Kontzertu edo emanaldi baten ostean zeure buruarekin gustura gelditzen al zara?

Ia inoiz ez. Zuzendariak beti gaizki aterata den alde horri begiratzen dio. Gehiago nahi duzu, zeure buruan perfektu baitaukazu obra. Baina, noski, hori ez da posible, orkestra bizirik dagoen zerbait baita. Dena den, honen harira, arima barruraino sartu zitzaizkidan hitzak

esan zizkidaten Gasteizen: “zoragarria da zu zuzentzen ikustea, energia eta indarra transmititzen baituzu zuzentzeko orduan”.

Zein orkestra-maisuk izan du eraginik handiena zuzentzeko duzun estiloan?

Ikasketa garaian guztiengandik zerbait jasotzen ahalegindu naiz, nire nortasuna osatu ahal izateko. Zubin Mehta miresten dut bereziki, zehaztasun gestuala, eta teknika findua eta garbia baititu. Baita paisaia musikaren itxura eritmikoaren arduragatik ere.

London Symphony Orkestrarekin batera disko bat grabatzekotan zara laster...

Bai, halaxe da. Londresen, *Abbey Road* estudioan egingo dugu grabazioa. Joaquin Atxukarro bilbotarra izango da bakarlaria. Joaquin Turina musikariaren lanak hautatu ditut disko honetarako bi arrazoiengatik: bere obrarik gehiena argitaratu gabe dagoelako eta zale-tuek musika-mota hau eskatzen dutelako.

Orkestra Zuzendaritzan doktoretza lortzeko tesia lantzen hasi den lehenengoetarikoa zara: “Orkestra zuzendaritzaren kontzeptu teknikoaren sistematizazioa”...

Euskal Herriko Unibertsitatearen laguntzari esker, New Yorkeko Unibertsitatearekin lankidetzan ari naiz. Dinu D. Ghezzi da tesi zuzendaria. New Yorkeko Unibertsitateko Musika eta Arte Eszenikoen Saileko arduradun gorena da bera. Orkestra zuzendaritzaren profesionalitatea zientzia gisa aztertu nahi dut.

Izango da zure bihotzean oraindik bete ez den ametsen bat...

Bai. Ederra litzateke Israelgo Orkestra Sinfonikoarekin bira bat egitea. Musikari hauek asko erakartzen naute, musika egiteko makinak direlako. Zorrotzak dira eta jarrera ona dute. Obrari dagokionez, berriz, Puccini miresten dut eta bere *Gloria Meza* zuzentzea gustatuko litzaidake. Obra hori ikusgarria da, benetan.

Nerea Pikabea
Kazetaria

Lakuan, 2002ko apirilaren 7an

Kaixo, laguntxu:

Hemen naukazu, zugandik banandu nindutenetik triste, egun guztietan negarrari emanda. Ez dakizu zelan dauzkadan akorduan elkarrekin emandako urteak; egunero goizeko zortzietan, etxetik bost minutura dagoen txokoan gosaltzeko biltzen ginenean, eta zer esanik ez, gure behar guztiak amaitu eta gero, elkarrekin bazkaldu eta arratsalderako edo gaberako planak egiten genituenean izaten genituen tirabirak eta ilusioak: pala partidua zela, edo liburutegia, edo aerobic-a, edo ikastaroren batean genbiltzanean ezagutzen genituen "laguntxuak" gureganatzeko izaten genituenak.

Hona bidali nindutenetik dena aldatu da, orain jada ezin zaitut ikusi, ez dut astirik ezta tabernetako ehizetara ateratzeko ere. Dena bukatu da, bizitzak ez du zentzurik. Egunero goizaldeko seieta jaiki eta arratsaldeko bostak arte ez dut lan besterik egiten, bai, ez duzu sinetsiko, baina goizaldeko seieta jaiki behar izaten naiz lanean zortzietarako egoteko, eta ez naiz etxera heltzen sei eta erdiak barik: gauean irten eta iluntzerako heldu. Badakit zuk beste ordu sartzen ditudala urtean zehar, baina 35 orduak onartu eta urtean zehar 8 hilabetez 8h eta 17m lanean egoteko... hau marka! Ondorioak? Etxera heldu eta afaldu orduko lorentzorekin batera ohera; hurrengo egunean lanerako txintxo eta gertu egoteko.

Mutilak? Egia esan behar badizut, udaberria izanda eta ni zera baino halakotuagoa egonda ere, ez dut inoiz hainbeste gizon itsusi ikusi metro karratuko, ezta Kubarako bidaietan ere! Nik ez dakit jatetxeko janariaren kontua den edo zer, baina hain zatarrak dira ze...

Bai laguntxu, bai, ez dakizu ondo zelan botatzen ditudan faltan gure lantokiko atezainak uda aldean agerian zituen giharak. Hemen, berriz, lanetik etxera, eta etxetik lanera, eta

kontsolatzeko lagunik topatu ezinik, ez batean ez bestean. Ama Lurrak eman didan gorputz eder hau eduki... eta zortzi hilabete daramatzat atzamarrari eragiten.

Eta hau guztia konpontzeko zer egiten dugun galdetuko duzu. Ba, ezer ez, hemen ez daukagu ezer aldatzerik. Lansaria ona da, bai, baina irabazten dudan dirua gustuko ditudanetan xahutu ezinik nabil. Beno, lankide batzuk hasiak dira nagusien "medidas de gracia" horiek onartzen, badakizu, soldata gutxiagoren truke ordutegiaren bostena edo erdiren bat murriztuz. Horiek behintzat edukiko dute astia seme-alabekin, lagun-minarekin edo dena delakoarekin gustukoena dutena egiteko.

Sindikatuak, berriz, gero eta motelago. Antza, gortu egin dira belarri batetik eta ez dute entzun nahi langile askoren nahia (egunero 7 orduko lanaldi jarraia, eta kitto!); eta hor dabilta, zein baino zein proposamen epel eta ulergaitzagoak egiten. Susmoa daukat auzi honi irtenbidea emateko bazkari gehiegi -ordu erdi baino luzeagoak direnak portzieto- ez ote duten egiten nagusiekin.

Espero dut zuk diputazioan eta zure senarrak udaletxean orain arteko ordutegiarekin jarraitzea. Ez atsekaberik izan, egunen batean onartu beharko baitute oker dabiltzala; herriari zerbitzu ona eskaintzeko lehendabiziko gauza zerbitzariak gustura egotea dela eta horrez gain, herriari begira lan egin behar dugunez gero, presentzia ere oso kontuan izan beharrekoa dela, pressentziaaaa.

Beno laguntxu, autobuserako ordua da eta alde egin beharra daukat. Emaiozu txutxumarka pare bat atezainari.

Neskuts Astiezarena

JOXERRA INTERÍNEZ

BEHIN BEHINEKO FUNTZIONARIOA

interinez@mindless.com

Gutunak makinaz idatzi eta, gehienez ere, 15 lerro izango dituzte. Gutunarekin batera, nahitaez, igorlearen izen-abizenak eta NANA adierazi beharko dira. Jasotako gutunak ez dira itzuliko. Toki-arazorik izanez gero, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak eskubide osoa izango du gutunak laburtuta argitaratzeko. Halaber, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak bere erantzuna eman ahaliko du sail honetan bertan.

Bizkai euskeraren jarraibide liburua.

Lehenengo pausuak

Jarraibide liburu honek erabilerraza izan gura dau: edonorentzako modukoa. Oro har, bizkai euskera landu gura daben guztiai zuzendurik dago eta, berariaz, bizkai euskeraz hartuemonak daukien eta egunero darabilen horreei: irrati-esatariak, egunkari edo aldizkarietako kazetariak, ikastetxeetako maisu-maistrai, euskera trebatzaileak, itzul-tzaileak, besteak beste.

Azaldu beharreko gaiak modu erraz eta sailkatuan garrantzen dira: gramatika-forma sailkatuak koadru eta paradigmatan batu dira, euron argibideak labur eta erraz emon dira eta, ondoren, adibide kontesturatuetan gehitu deusez azalpenoi.

Euskera bizia izan dogu gidari liburua ontzerakoan, ez bakarrik hizkuntza-erabilera ziurak finkatu orduan, baita be adibide-eredu egokiak bilatu orduan. Bizkai euskera egiten dan uri, herri eta eskualdeetan puntu bat edo bestea zelan esaten dan jakiteari guztiz garrantziko deritxagu.

Baina ahozko usuagaz batera, ezinbestekotzat jo dogu geure tradizio idatziaren erreferentzia be, klasikoa nahiz modernoa. Mogel, Añibarro, Frai Bartolome, Zabala, Astarloa eta bestek zelan idatzi eben behinola, edota Kirikiño, Erkiaga, Akesolo edo Zaratek oraintsuago.

Bizkai euskeraz, izatez bada gitxi gorabeherako eredu bat, hizkuntza maila jasoan erabili behar danerako, ahoz dala edo idatziz dala. Halanda be, hainbat zalantza eta argi-ilun azaltzen jakoz eredu hori darabilenari, beharbada batuz diharduanean konponduta dituanak. Liburu honegaz morfologia mailan azaldu daitezkean oinarritzko zalantzak argitu gura gendukez eta, era berean, erabilera okerrak edo badaezpadakoak zuzentzeko baliabideak emon. Zalantzok era guztietakoak izan leitezke: formari jagokozanak, erabilerari jagokozanak... Batzuk aitatzearren, adibide moduan, hurrengo honeek ipini leitezke:

Eratorpena, maileguak eta hiztegia:

Unibertsidade ala *unibertsitate*, *administrazio* ala *administrazio*, *sentimentu* ala *sentimendu* idatzi behar dogun; edota *denpora* ala *denbora*, *Pazko* ala *Bazko*... Geure ondareko berbak diranetan, barriz, *arratsalde* ala *arrasti*, *gitxi* ala *gutxi*, *itxi* ala *utzi*, *atera* ala *atara*, *noiz* edo *noiz*, *nozonoz*, *nonoiz* ala *nonoz*...

Determinatzaileak eta deklinabidea:

Alabea eta *alaba*, *sareak* eta *sarak*, *lagunai* eta *lagunei*, *Orozkoraino* eta *Orozkogino*, *herrirantza* eta *herriruntz* danak diran zilegiak; edota *honeri* idatzi daiteken ala *honi* dan derrigorrez.

Hitz-atzekariak:

Lako ala *lango*, *lez* ala *legez*, *pentzuan* ala *pentzudan*, *podazuz* ala *podezuz*, *guen* ala *goen* bultzatu behar dan.

Aditza:

Pentsatu ala *pentsau*, *hotzitu* ala *hoztu*, *pentsatzen* ala *pentsetan*, *erretzen* ala *erretzen* danak ondo dagozan; edota *deutsagu* ala *deutsogu*, *doguz* ala *ditugu*, *ebezan*, *zituena* ala *zitzezan*, *geunkez* ala *genduke*, *deion* ala *deigon* laguntzailea dan nagusi. Loturetan *dauen* ala *dauan*, *daitekena* ala *daitekeana*, *nazan* ala *nazen*...

Eredua finkatu orduan, ez dogu itxura edo forma bakarra emoteko lehia gehiegizkorik izan. Baldintza argiak ziranean, bakarra hautu dogu, baina forma indartsu bi ziranean, nasaitasun gehiagotzat jokatu dogu, eta era bitzuk aukeran emon. Bitasunak eskeini diranean, lehenengo aukera hartzen da nagusiagotzat eta bigarrena erabilera mugatu edo lokalagotzat. Uste dogu, bizkai euskera bera be euskera osoaren barruan eremu mugatu baterako izanik, eskubide bera dabela azpieuskalkietako hitz-formak be. Halan bada, hizkuntza-forma batzuk, norako diran kontuan hartuta, lekuan lekuko hiztunak erabili dagiezan sartu dira.

Labayru Ikastegia

3. HEren gaitasun maila ebaluatzen (II)

Aurreko alean, HAEE-IVAPeko azterketaldi batean zuzendutako azterketen hustuketa egin ondoren, gaiarekiko loturari, koherentziari eta kohesioari erreparatuta, idatzian antzemandako zenbait hutsen berri eman genizuen. Gaurkoan, **zuzentasunari** eta **testuaren egiturari** ekingo diogu eta adibide modura agertuko ditugun pasarteak eta esaldiak azterketariak beraiek idatzitakoak dira.

Ondoren, **mintzamenari** egingo diogu tartetxoa, honek hizkuntza eskakizun honen ikuspegi zabalagoa izaten lagunduko baitigu.

Jarraian, eta bukatzeko, idazmenean zein mintzamenen baliagarri gerta daitezkeen **zenbait aholku** emango dizuegu.

IDATZIAREN INGURUAN

Zuzentasuna

Zuzentasunaz aritzean gramatika hitza datorkigu burura eta, horrekin batera, konpletiboak, erlatibozkoak, zehar galderak, baldintzak, subjuntiboak e.a.

Gramatika ezagutzeak ez du behar den bezala arituko garelara bermatuko. Izan ere, zuzentasuna aipatzean, hainbat arlo izan beharko genituzke kontuan: ortografia, puntuazioa, morfosintaxia, lexikoa, hitzen ordena e.a.

Akats asko eta asko, gaztelaniak eragindakoak dira, gaztelaniaren ordena erabili delako edota erdal esamoldeak, hitzak, egiturak, orpoz orpo jarraitu direlako.

Ondorengo adibideetan gaztelaniarekiko morrontzak eragindako zenbait akats agertuko ditugu:

ERDAL KALKOAK:

1. “Penagarria da komunikabideetan **emakumeek jolasten duten papera**”.
2. “Ikerlariak **bere burua apurtzen dute** gauza berriak ekoizteko”.

ORDENA:

GALDEGAIA

1. “Jendea gero eta prestatuago dago eta **badaki noiz publizitatea ona den eta noiz txarra den**”.
(BADAKI PUBLIZITATEA NOIZ DEN ONA ETA NOIZ TXARRA)
2. “Gaur egun publizitateak **erabiltzen dituen amarruak jendea erakartzeko** izugarriak dira”.
(JENDEA ERAKARTZEKO ERABILTZEN DITUEN AMARRUAK)

ERLATIBOZKOAK

1. “Bestalde **ikus dezakegu beste helburu batzuk publizitateak bete nahi dituela, hauek dira**”.

(BESTALDE, PUBLIZITATEAK BETE NAHI DITUEN HELBURUAK BESTE HAUEK DIRELA IKUS DEZAKEGU)

LEXIKOA:

1. “Produktua edo etxe komertzial baten izena **irudimen batean transformatuko da**”. (IRUDI BIHURTUKO DA)
2. “Publizitatea erabakiak hartzen laguntzeko eta **eraginkortzeko** da”. (JENDEARI ERAGITEKO / JENDEARENGAN ERAGINA IZATEKO)

Testuaren egituraketa

Gogora ekarri nahi dugu maila honetan azterketariak kultura orokorreko gai bati buruzko testua idatzi behar duela. Azalpen eta argudioetan egituratutako idazlana.

Idazlan txukuna burutzeko ez da nahikoa esaldiak zuzen idaztea, akats gramatikalik ez egitea. Zuzen idazteaz gain testuari **kohesioa** eta **osotasuna** eman behar zaio, horretarako ideiak era progresiboan aurkeztea eta hauen arteko loturari erreparatzea komeni da. Izan ere, **testua egituratu** beharra dago, ez badugu irakurleak idatzitakoaren haria galtzerik nahi.

Askotan azterketa-egunean egokitutako gaia eta aipamenak irakurri ondoren, buruan daukagun ideia zurrumbiltoa eta ikasi berri ditugun egiturak aprobetxatu guran berehala hasten gara idazten eta ez diogu idazlana antolatzeari denborarik eskaintzen.

Idazten hasi baino lehen, gaiaren inguruan zein ikuspegi nagusi dugun erabakitzeak eta ideia horiek ordenatzeak eta sailkatzeak (ideia nagusiak, azalekoak, xehetasunak) lagundu egingo digu ondoren eman beharreko urratsak burutzen.

MINTZAMENAREN INGURUAN

Ezertan hasi baino lehen, zera esan gura genuke, idazmenaz esandako guztia izango dugula kontuan mintzamenaz aritzean ere. Hau da, kohesioa, koherentzia, zuzentasuna, testuaren egituraketa eta gaiarekiko lotura oso zaintzekoak dira, bai idazmenean, bai mintzamenean. Ahozkoan hauek guztiez gain jariora eta doinua ere aintzat hartzekoak izango dira.

Oso modu arinean bada ere, **ariketaren ezaugarri nagusiak** eta **ebaluaketa irizpideen** gaineko zenbait iruzkin agertuko dizuegu.

Ariketaren nondik-norakoa:

Azterketa-egunean kultura orokorreko bi gairen artean bat auke-ratuko du azterketariak. Honek hamar minutu izango ditu zer esan eta nola esan pentsatzeko. Hau da, gaia garatzeko erabiliko duen eskema pentsatzeko eta diskurtsoa antolatzeko.

Ahozko jarduna ebaluatzerakoan honako hau hartuko da kontuan:

Komunikagaitasuna:

Ideiak ondo garatu eta antolatuta dauden neurtuko da. Izan ere, batzuetan entzuleak mezua ulertzeko arazoak izaten ditu, diskurtsoaren hariari jarraitzeko behar beste datu ematen ez delako edota hauek modu nahasian azaltzen direlako.

Zuzentasuna:

Atal honetan akatsak aztertuko dira. Hauek ez dira asko izango, eta mezuaren haria eteten ez duten bitartean onargarriak izan badaitezke ere, hiztunak gramatikaren kontrol ona eta ziurtasuna erakutsi behar du mintzatzeko orduan.

Gaiarekiko lotura:

Gaiaren inguruko diskurtsoa antolatu behar da. Azalpen eta argudioetan oinarritutako jarduna.

Idazmenean esandakoa errepikatuko dugu. Kasu partikularren bat edota pasadizoren bat edo beste aipatzea lagungarri gerta daiteke. Baina **Kontuz!** Luzatu barik!

Jariora:

Azterketariaren jarduna jarraia eta naturala izango da. Ziurtasunez arituko da; hau da, gutxitan errepikatuko ditu hitzak eta berrantolatuko esaldiak. Saiatuko da, beraz, esaldien barruko zein esaldien arteko etenak errespetatzen. Hala ere, batzuetan, etenok gaiak edota egoerak eraginda, ohi baino luzeagoak izan daitezke.

Aberastasuna:

Atal honetan hiztunaren baliabide linguistikoei erreparatuko zaie. Hau da, egituretan, lexikoan, loturetan... erakusten duen maila baloratuko da.

ZERTAN AHALEGINDU

Sarritan, idatzian agertutako gabeziak eta estrategia desegokiak ahozko jardunean antzematen dira, eta alderantziz.

Hona hemen, gure ustez, idazmenean zein mintzamenean baliogarriak izango zaizkizuen zenbait aholku:

- Saia zaitez gaiaren inguruko informazioa irakurri ostean, burura datozkizun ideiak ordenatzen eta garrantziaren arabera sailkatzen lagunduko dizun eskematxoa egiten.
- Ez ezazu ahozko proban diskurtsoa prestatzeko ematen zaizun denbora alferrik galdu idatzi duzun apurra buruz ikasten, azterketan zer esan jakin gabe geratuko baitzara eta jardunaren egituraketa hankamotz geratuko da.
- Ez oinarritu jarduna egoera pertsonaletan edota pasadizoetan, honek gaitik urruntzea ez ezik, ia-
-ia lagunarteko erregistroa erabiltzera ere, behar-tuko zaitu eta.
- Ez ahalegindu ikasitako egitura eta esamolde guztiak kosta ahala kosta erabiltzen; hauek mezua ilundu besterik ez baitute egiten.
- Zaindu lexikoa. Gaitasun maila honetan garrantzi handia hartzen du kasuan kasuan behar dugun hitz egokia erabiltzen jakiteak. Askotan, neurriko hitza aurkitzea da kontua, ez arruntzia ezta potoloegia ere; kontzeptu, ekintza, gauza bakoi-tza hitz egokiarekin izendatzen asmatzea.

Aintzane Etxebarria
Itziar Gallastegi
Susana Jauregialzo
HAEEko teknikariak

Mundua on line

.EU DOMEINUA APROBATU DU EUROPAKO BATASUNAK

Gasteizen otsailaren 28an egindako bileran, informazioaren gizarteaz arduratzen diren Europako ministroek .eu goi-mailako domeinua martxan jartzea erabaki zuten, Europako Batasuneko (*European Union*) herritarrek, enpresek eta erakundeek .eu izeneko helbideak eta posta elektronikoa izan ditzaten interneten.

Kointzidentzia hori aprobetxatuz, web helbideetarako atzizki honek Euskal Herriko webguneak ezagutarazteko ere balio lezake (euskadi.eu, euskara.eu, euskajauraritza.eu, yahoo.eu, besteak beste), aurretik emandako beste inizatiba batzuen porrotaren ondoren (.eh, ...).

Dena dela, oraindik .eu domeinua kudeatuko duen Erregistroa (arauak, baldintzak, prezioak, e.a. ezarriko dituen) sortu gabe dago, eta denbora luzea beharko da domeinu horiek eskuratzen hasteko.

Informazio gehiago:

http://europa.eu.int/information_society/topics/telecoms/internet/eu_domain/index_en.htm

Luis Elizondo
luis-elizondo@ivap.es

Helduen euskalduntzea

Helduen Euskalduntzearen V. Jardunaldiak antolatu dituzte UEUko Glotodidaktika Sailak eta HABEK. Jardunaldiotan landuko den gaia hauxe dugu: *Motibazioa ikas-prozesuaren eragile*. Guztira, ordu beteko bi ponentzia eta hogeitun minutuko hamar komunikazio izango dira. Jardunaldiok maiatzaren 10ean izango dira Euskalduna Jauregian, Bilbon.

Kultura Sailaren eta ONCEren arteko ituna

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak eta ONCE itsuen elkarrekin euskararen erabilera areagotzeko lankidetzat ituna izenpetu dute. Itun honi esker, besteak beste, itsuek testu idatziak "entzuteko" aukera izango dute, hau da, eskura izango dute idatziak (euskaraz zein beste hizkuntza batzuetan idatzitakoak) ahots bihurtzen dituen bihurtzailu informatiko eleanitza.

Irakasleon aldizkaria

Santurtziko Udal Euskaltegiak beste urrats bat egin eta *Irakasleon Aldizkaria* plazaratu du. Didaktika albistegi honek euskara irakasleentzako informazioa eta gai interesgarriak lantzen ditu. Helburuak honako hauek dira: irakaskuntzan ari direnen esperientziak elkarri trukatzeko, gogoeta eta hausnarketarako bide ematea, eta denon iritziak jasotzea. Hori guztia atal hauetan jorratzen du: ekitaldiak, liburuak eta artikulatuak, lanak eta esperientziak, hausnarrean, lotura interesgarriak eta irakurleen ekarriak. Dagoeneko kalean dauden aleak irakurri nahi badituzu edo aldizkaria posta elektronikoz jaso, sartu helbide honetan:

www.santurtzieus.com/irakasle/materialak/artikuluak/irakaldizk/irakaldizk_menua.htm

Barakaldoko Euskaldunen Gida eta aldizkaria, sarean

Barakaldoko *Sasiburu* elkarteak, bertan bizi direnei euskaraz bizitzeko aukera gehiago emateko, *Barakaldoko Euskaldunen Gida* eta *Euskarri* aldizkariaren edizio elektronikoa jarri ditu sarean. Euskaldunen Gidari esker, herritarrek jakingo dute nora jo dendari, abokatu, kirol monitore edo iturgin euskaldunak behar dituztenean. Aldizkariaren bederatzi zenbaki kaleratu badira ere, horietatik azken hirurak baino ez dira jarri, oraingoz, sarean; laster zenbaki guztiak izango dituzue eskura helbide honetan: www.euskalnet.net/sasiburu/

Justizia Saila, sarean

Justizia Administrazioari buruzko informazioa nahi baduzu edo Erregistro Zibileko agiriak eskatu behar badituzu, dagoeneko ez duzu zertan joan Justizi Jauregira. Izan ere, abenduan hasita, Justizia Saileko webgunean sartu eta aukera dago behar duzun informazioa lortzeko edo hainbat kudeaketa etxetik bertatik egiteko: justiziaren oinarriko gida, herritarrentzako informazio zerbitzua, ziurtagiriak on-line, idazki-ereduak, lexikoa... Hori dena webgune honetan: www.justizia.net

Itzultzaile Elkarten Kontseilua

Europako Literatur Itzultzaileen Elkarten Kontseiluak (CEATL) aurten Donostian egingo du biltzar nagusia, 2002ko urriaren 3tik 6ra bitartean, Miramar Jauregian. Hori dela eta, Euskal Itzultzaile, Zuzentzaile eta Interpreteen Elkarteak (EIZIE) hitzaldi sorta bat antolatuko du literatur itzulpenari buruz. Era berean, gai honekin lotuta, *Senex* aldizkariaren zenbaki berezia izango dugu laster eskuartean.

Euskararen publizitatea eta publizitatearen euskara

Aspaldi samarretik nabil publizitatearen munduan, eta, halere, ez dut ezagutzen euskaraz soilik sortzen duen kreatiborik. Sormen prozesua ez dago batere normalizatu. Hasteko, kanpaina batzuk erdara hutsean egiten dira. Dudarik gabe, euskarak gizartean bizi duen egoeraren isla besterik ez da hori. Negozioaren ikuspegitik, zer interes izan lezake iragarle batek bere produktuen publizitatea euskaraz (ere) egiteko? Alde batetik, kanpaina garestitu egingo litzaioke euskaraz eginda. Bestalde, ez dirudi askoz jende gehiagorengana iritsiko litzatekeenik bere mezua. Itxura batean, kaltea baino ez dakarkio euskarak balizko iragarleari.

Gauzak horrela, instituzio eta erakunde publikoak izan dira, orain arte, publizitatea euskaraz egin izan duten iragarle ia bakarrak. Eta horiek ere, politikoki zuzen jokatzearren gehienbat, eta ez euskarazko publizitatearen eraginkortasunari sekulako fedea diotelako.

Zorionez, gauzak, pixkanaka bada ere, aldatzen ari dira, eta enpresa pribatu batzuk hasi dira euskara erabiltzen beren kanpainenetan. *Pizza Hut* amerikarra da horietako bat. Galdera zera da: zer dela eta hasi ote da *Pizza Hut* publizitatea euskaraz egiten, horrek itxuraz gastua eta kaltea baino ez badakarzkio? Ez noski bat-batean euskaltzale sutsu bihurtu delako-edo, baizik eta konturatu delako bere irudia hobetzeko bide ezin hobea izan daitekeela euskara. Amerikarrak jaun eta jabe dira marketin eta irudi kontuetan, eta, publizitatea euskaraz egiten hasi badira, seguru marketin arrazoiengatik hasi direla, eta ez beste ezerengatik. Hori, berez, pozgarria da, nire ustez, agian beste iragarle batzuk ere hasiko baitira aurki publizitatea euskaraz egiten. Bestalde, ordea, zer pentsatua eman behar liguke euskararen publizitatea egiten dugunoi: beti eskean jardun beharrean, hobe genuke euskarak dituen abantaila publizitario-persuasiboak behar bezala ikertu eta iragarleei jakinaraztea.

Nagusitu den ustearen arabera, euskara ez da errentagarria publizitatean. Eta, errentagarri ez den heinean, agentziek ez dute euskara behar bezala menderatzen duten profesionalik behar. Egia da badagoela, bai hemen eta bai Madrilen, euskara dakien profesionalik. Lan prozesuetan, ordea, erdara da beti nagusi. Eta, neurri batean, guri dagokigu uste hori eta uste horren ondorio den errealitatea aldatzea. Horretarako, ordea, jakin egin behar genuke zer balio erantsi eskaintzen dion euskarak bere publizitatea gure hizkuntzan egiten duen iragarleari (marka-irudiaren edo mezu-emalearen sinesgarritasunaren aldetik, esaterako).

Oraingoz publizitatea euskaraz egiten ez duten iragarleak persuaditu behar ditugu, beraz, horretan has daitezten. Hori da jorratu beharreko bideetako bat. Bestalde, aitortu behar da euskara gizartean hedatzen ari den neurrian gero eta euskarazko publizitate gehiago egiten dela. Euskarazko iragarkioak,

ordea, ez dira euskaraz sortuak, erdaraz sortu eta gero euskarara itzulitakoak baizik, salbuespen gutxi-gutxi batzuk salbu. Eta hori da, hain zuzen, arazoa, publizitatea ez baita sekula itzuli behar. Moldatu egin behar da, egokitu, xede-hizkuntzan ere jatorrizko hizkuntzan zuen indarra izan dezan. Itzul-moldatzaileak, bistan da, hizkuntza ezin hobeto menperatu behar du, eta halere lanak izango ditu, jatorrizko testuen pareko testuak sortzen. Dena beharko du: hitz jokoak, esaera zaharrak, jerga berriak... eta arau gramatikalak eraginkortasunaren izenean hausteko ausardia. Horrez gain, ezinbestekoa da publizitario mentalitatea izatea lan hori ondo egiteko. Pentsatzeko eta idazteko estilo propio eta berezia du publizitateak, eta hori lan esperientziarekin lortzen da. Publizitate erredaktore batek, idazteko orduan, iragarkiarri magia-ukitu bat eranstea izaten du xede. Izan ere, ametsak transmititzeko, desioa pizteko, mundu imaginarioak sortu eta barrentzeko (azken batean, eraginkor eta arrakastatsu izateko), nahitaezkoa da magia puntu hori.

Hori guztia gutxi balitz, ez da ahaztu behar hori guztia edonork aise ulertzeko moduan esan behar duela publizitarioak. Indartsu eta eraginkor ez ezik, ulertteraza eta kale-kalekoa, halaxe behar du publizitatearen euskarak.

Gaur egun, erdaraz sortu ohi da ideia, eta erdaraz garatu, ahalegin eta kontu handiz, hari mutur guztiak zainduz.

Bezero iragarleak onespena ematen dionean, itzulpen enpresa batera bidaltzen da. Han, itzultzaileak hitzez-hitz itzuliko du testua. Kasurik onenean, itzulpen zuzena izango da (batzuetan hori ere ez), baina batere gatz eta piperrik gabea. Normala ere bada hori, zuzentasunari baino askoz gauza gehiagori erreparatu behar baitzaio publizitate hizkuntzan: hitzen esanahi gordeei, hitzak irudiarekiko bete behar duen egitekoari, xede-taldearen hizkuntza joerei, marka irudiari dagokion tonuari... Iragarkiak jatorrizko hizkuntzan magia puntu hori baldin bazuen, normalena da magiaren arrastorik ez geratzea horrela itzulitako testuan. Ez du merezi adibideak aipatzen hasteak, ezagunegiak dira eta, tamalez.

Labur esanda, nire ustez bi bide ditugu nahitaez jorratu beharrekoak, euskarak publizitatearen munduan orain baino presentzia eta duintasun handiagoak izan ditzan. Batetik, euskaraz ari ez diren iragarleei euskaraz aritzeko arrazoi publizitarioak eman behar dizkiegu. Horretarako, jakina, aurrena geuk aurkitu behar ditugu arrazoiok, ikerketa bidez. Bestetik, dagoeneko euskaraz zer edo zer egiten duten agentzia, iragarle eta profesionaleri errespeto gehiago eskatu behar diegu euskararekiko. Erabiltzekotan, ganoraz eta taxuz erabil dezatela, eta ez edozelan.

Nire ustez, bi bide horiek jorratzea da euskararen normalizazioa publizitateak eman diezaiokeen laguntzarik onena.

Asier Arrieta
EHUKO irakaslea

“Euskarazko iragarkiak ez dira euskaraz sortuak, erdaraz sortu eta gero euskarara itzulitakoak baizik”

Miren Azkarate:

“Euskararen errealitatea bere argi-itzalekin ikusten dut. Ez autokoplazentzian erorita, baina ezta erabateko pesimismoan erorita ere”

Unibertsitateko irakaslea, euskaltzaina eta... hori guztia gutxi balitz, Eusko Jaurlaritzako Kulturako sailburu izendatu dute Miren Azkarate oraindik orain. Lanpetuta egon arren, ohi duenez, harrera ona egin digu. Euskara Biziberritzeko Plangintza, Euskaltzaindia, euskal kultura eta beste izan ditugu solasgai.

Funtzionarioak euskalduntzeko bigarren plangintza orain bukatuko da. Erabilera zen ardatz nagusia. Zer balorazio egin duzue?

Balorazioa amaitu gabe dago. Oraindik datuak biltzen ari dira, eta espero dut udarako denak jasoko ditugula. Oraingoz ikusten ari naizenaren arabera, lortu da batzuek lagunen artean euskaraz egitea, baina ez zerbitzu oso bat guztiz euskaraz jartzea. Hurrengorako, behar bada, helburu errealistagoak edo apalagoak jarri beharko dira. Aztertu beharko da euskalduntze planean nondik jo, baina nik uste (eta oraingoz inpresioekin ari naiz), ahalegin nagusia erabileran egin beharko dela aurrerantzean ere.

Talde berria ekarri duzu HPSra. Zergatik aldaketa hori?

Benetan eskertzen dut aurreko taldeak egindako lana, eta oso lan ona izan da gainera. Neurri batean nirekin jarraitzen duen taldea da, baina uste dut aurpegi berriak tartean ekartzeak haize berria ekar dezakeela. Apustu bat da.

Horrek esan nahi du politika berria datorrela?

Oso goiz da galdera horri erantzuteko. Horri legegaldiaren amaieran erantzun beharko zaio.

“Euskara Biziberritzeko Planaren hurrengo urrats nagusia merkataritza eta enpresa mundura iristea da”

EUSKARA BIZIBERRETZEKO PLANA

Euskara Biziberritzeko Plana zein fasetan dago?

Biziberritzeko Planean azken urteetan egin den lan garrantzitsuena hau izan da: plan nagusi hori udaletara egokitze metodologია eta plangintza oso bat garatzea. Orain plana gauzatu nahi duten udalekin bilerak egiten hasi gara. Hortik aurrera lan dezente egin da teknologia berrietan. Interneten hainbat material sartzen hasi gara. Nik uste planaren hurrengo urrats nagusia merkataritza eta enpresa mundura iristea izango dela, esparru publikotik kanpo gelditzen den mundu horretara.

Udal batek Biziberritzeko Planean sartu nahi badu, zein urrats eman behar ditu?

Lehenengo eta behin, bilera bat egin behar da, tokian tokiko udaleko eta Hizkuntza Politikako ordezkariekin. Guk udalerrri horri buruz dauzkagun datuak eta gure diagnostikoa aurkeztu ondoren, ados baldin badaude, urratsak proposatu, eta hortik aurrera teknikariak hasten dira lanean. Fase honek herriko sektoreen esku-hartzea eskatzen du. Plana egina dagoenean eta udalbatzak onartzen duenean, berriro beste bilera bat egiten da politikoen artean, eta hortik aurrera lankidetzan hasten

da: euskarri informatikoan programa bat eskaintzen diegu, euren plangintzaren xehetasunak bertan sartu ditzaten, eta denboran zehar zer bete duten ikus dezaten.

Nola uztartu daitezke Euskara Biziberritzeko Plana eta Kontseiluarena?

Plana egitearen ardura dagokionak hartu behar du. Plana ez du ez Jaurlaritzak egin behar eta ez Kontseiluak ere. Udaletan udal bakoitzak egin behar du bere plana, eta enpresen kasuan ere

ardura enpresarena berarena da. Gu laguntzeko gaude eta bakoitzak ikusiko du laguntza nori eskatu. Denontzat dago lana, nahikoa eta gehiago.

Justizia Euskalduntzeko planaren kontrako errekurtsoari, Auzitegi Gorenak eman dio bere erantzuna. Zuk zer inpresio jaso duzue?

Ez dagoela borondate handiegirik gauza horietan laguntzeko. Ez dugu erraza aurrera egitea, dagokion sektorearen konplizitate lortzen ez bada. Oztupo guztien gainetik borondatea baldin badago, dagokion sektorearen eta administrazioaren artean gauzak egin daitezke. Baina Villasantek erdaraz behin baino gehiagotan esaten zuen bezala: “con estos bueyes tenemos que arar”. Momentu bakoitzean ditugun idi-uztarriekin aurrera egiten ohituta gaude lehen ere, eta aurrerantzean ere horrela egin beharko dugu.

Erakunde bakoitzak bere erara erabiltzen du administrazioko terminologia. Terminologia hori batzeko asmorik baduzue?

Euskara Biziberritzeko Plan nagusiaren barruan aurreikusita dago terminologia batzordea sortzea, eta gainera nahiko aurreratu geratu zen egitasmoa da. Berehala ekingo diogu horri; beraz, udaberrirako martxan izango dugula uste dut. Dena dela (ziria sartzearen), terminologia batzearen ardura uste dut IVApena dela!

EUSKALTZAINDIA

Atxagak hitzaldi batean bere buruari galdera hauxe egiten zion, eta nik zuri egingo dizut: zein irizpideren arabera hobesten du Euskaltzaindiak hitz bat edo bestea?

Irizpideak dira literatur tradizioan datorrena eta Orotariko Korpusak erakusten diguna. Egia da azken urteetan, 70etik 90era, tradizioarekin bat ez zetorren hainbat gauza sortu dela. Horregatik Euskaltzaindian askotan eztabaidatzen dugun kontua da, forma bat gizartean nahiko zabalduta dagoenean hor eskua sartu hala ez. Eta, hala ere, beti esaten dugu Akademia batek beti tradizioari begiratu behar diola, eta 20 urteko tradizioak ezin duela eten 400 urte aurretik datorren tradizioa.

Horren kontra, beste batzuek argudiatzen dute 20 urte hauetan idatzi dela aurreko 400 urtean baino liburu gehiago. Eta halaxe da; baina, hala ere, hizkuntzaren historia hizkuntzaren historia da. Gainera, oso argi daukagu gurea proposatzea dela, gero azken batean gizarteak onartu egin behar du, edo baztertu.

Batzuetan, hasiera batean hobetsi izan den forma denborarekin aldatu egiten da. Aldaketa horiek zein irizpideren arabera ematen dira?

Oso gutxitan aldatu dugu hobetsitako forma bat, eta aldatu dugunetan hanka sartu genuela ikusi dugulako izan da. Gerta daiteke Arantzazuko txostenean bi aukerak libre uztea, eta gerora, bakarrik aukeratzea (esaterako “erazi” “arazi” kontuekin, edo “bait” elkarturik idaztearekin). Gainerakoan, ez dut esango kasuren batean gure arauak aldatu ez ditugunik, baina jendeak uste baino askoz gutxiagotan izan da. Gertatzen dena da, forma bat zabaltzen denean askotan jendeak pentsatzen duela hori Euskaltzaindiak erabakitakoa dela (“ihardun” idatzi behar dela, esaterako). Euskaltzaindiak ez du halakorik esan, eta gero “jardun” idatzi behar dela esaten dugunean, jendeak uste du araua aldatu egin dugula.

EUSKAL KULTURA

Bernardo Atxagak, kulturaren gaurko egoerari buruz “Autokonplazentzia”ren diagnostikoa egin du. Zuk zein diagnostiko egiten diozu gaurko egoerari?

Errealtatea bere argi-itzalekin ikusten dut. Ez autokonplazentzian erorita, baina ezta erabateko pesimismoan erorita ere. Egia da euskara hainbat esparrutan agertzen dela, baina nahiko sinbolikoa edo fikziozkoa dela: legea betetzearen itxura egiten da

askotan. Batez ere administrazioaren munduan euskara erabiltzen denean itzulpenaren poderioz egiten da, eta nola hala egindakoak izaten dira, gainera. Baina, autokonplazentzian erori gabe, nik uste ez dela batere baztertzekoa IVApek berak “euskara errazean hobe” proiektuarekin egin duen bide guztia, ezta literatura itzulpenaren munduan egin den bide guztia ere (pentsa hor zenbateraino landu den hizkuntza). Horrek ez du esan nahi etorkizuna ziurtatuta dugunik, egunero euskararentzat geroa irabazten jarraitu behar ez dugunik, eta militantismoaren beharra ez dugunik. Baina nik uste bizitzan gehienetan gauzak ez direla ez beltzak eta ez zuriak izaten, halako gris arre batekoak izaten dira.

Estatuko Autonomia Erkidego gehienek badute Liburutegi Nazionala; beraz, ez gaude eredu faltan. Noizko Liburutegi Nazionala?

Liburutegi Nazionala legealdi honetarako aurreikusita zegoen. Gainera, koalizio hitzarmenean aipatzen zen helburuetako bat da, eta nik Legebiltzarrean dagokion batzordean ere aipatu nuen. Afera horri heldu diogu, eta epea jarrita dago: legealdi hau.

“Hizkuntzen Urtea” behar zuen izan 2001.ak, baina komunikabideetan euskarak ez du hobera egin. Ikerketa baten arabera, prentsa idatzian erabilerak behera egin du, eta, gainera, trataera diskriminatua ematen zaio. Egoera hori izanda, kuoten legea beharrezkotzat jotzen duzu, edo zein da bestela irtenbidea?

Komunikabideak enpresa pribatuak diren neurrian, ez dago goitik behera sartzerik, jendea konbentzitu egin behar duzu. Hasteko, ahalmena izan behar da kuoten legea sartzeko, eta esparru askotan ez daukagu. Ahalmena edukiko bagenu ere, lehen aipatu dugun arriskua izan dezake: legea betetze aldera, itxurak egitea baina benetan barrutik gauzak ez lantzea. Nik uste hobe dela askotan, orrialde gutxiago izanda ere, landutako produktua

izatea eta produktu horretan sinestea, eta ez halako konpromisoa dagoelako edo diru-iturria delako egitea. Alde horretatik, gehiago da konbentzitzeko lana eta jendea geure esparrura ekartzeko lana, beste ezer baino.

EAEn Kulturarako aurrekontua, per capita hartuta, Madril edo Kataluniakoa baino baxuagoa da. Handitzeko asmorik badago?

Kulturaren ahalegin pittin bat gehiago egin behar denaren kontzientzia handitzen ari da pixkanaka. Aurten, esaterako, ez dut esango Kulturako 2002ko aurrekontua ikaragarri hazi denik, baina bai beste sail batzuetakoak baino gehiago hazi dela. Sentiberatasuna badago. Gertatzen dena da, aurrekontuena ez denez hondo gabeko zakua, dagoena sail guztien artean banatu egin behar dela, eta guztiok nahi dugu anbulatorio berria izatea edo herriko errepidea berritzea. Bestalde, EAEn, kultur kontuetan, eskumen zati on bat foru aldundiena da. Hala ere, egia da Madrilek eta Kataluniak aurrekontuaren zati handiagoa eskaintzen diotela kulturari.

Estitxu Eizagirre eta Ixiar Eizagirre
Kazetariak

Esnatu zen

Esnatu zen, ametsaren azken printzak gelako airean desegiten ari ziren bitartean, uretan disolbatzen den azukre-koxkoraren antzera. Bezperan zerbitzuburuarekin izandako eztabaida gogorra eta gauean ikusitako pelikula bortitza errukirik gabe nahastu zitzaizkion loan, era krudelean, bel-durgarrizko hilketez osatutako amesgaiztoa eraginez. Bihotzaren taupadak belarrietan sentitzen zituen, erabat iratzarrita egon arren.

Pixka bat lasaituxeago, begiak ireki zituen. Eta leihoko zirrikituek urratzen zuten iluntasunean, ohean agonduta, odola ikusi zuen. Logela osoa putzu beltza zen, gorri ilun kolorekoa, komuneko ate-azpitik odol-jarioa borborka zetorrela. Erotuta, oinutsik zoru odoltsuan zipriztinduz, komuneko atea ireki, eta konortea galdu aurretiko azkeneko segundoan, zerbitzuburuaren burua konketan ikusi zuen, gutunazal-irekigailu bat kopetan sartuta, gorputza lurtean zetzan bitartean, lepo moztutik munduko odol guztia hustuz zihoakiola.

Esnatu zen, dardarka. Dena ametsa besterik ez zen izan. Bezperan hartutako erabakiak sortutako ametsa besterik ez. Altxatu zen, jantzi, gosalduta, lan egiten zuen administrazioko eraikuntzaraino gidatu, aparkatu, segurtasun-goardiak agurtu, bulegoan sartu eta bere departamentura iritsitakoan, pistola sakelatik atera eta kargadorea zerbitzuburuaren buruan hustu zuen, lankideen oihu eta ihes historikoen artean.

Esnatu zen, izerdi-patsetan. Azken boladan amets berbera izaten zuen gauero. Nahiz eta batzuetan pistolaz izan, beste batzuetan labana edo aitzo soil batez, eta besteetan esku hutsez, ametsak beti amaiera bera zeukan: zerbitzuburu akabatzen zuen berak. Huraxe baitzen bere nahia. Ezin zuen gizaki nazkagarri eta doilor eta zital hura gehiago aguantatu, egunero agindu absurdu eta zentzugabeak ematen zizkiona. Lankideen aurrean umiliatzen zuena beti, algaraka makurraraziz; lan-giroa zeharo gaiztotu zuena denboraren poderioz. Odolez eta erraiez jositako amets hauek kontsolamendu bakarra ziren aspaldidanik. Egoera jasanezina baitzen. Eta altxatu ahala zerbitzuburuaren burua mesanotxean ikusi zuen, egundoko ikaraz, aurreko gauean berak utzitako lekuan bertan, betaurrekoen eta iratzargailuaren artean, begiak irekita, kopetatik ateratzen zitzaion gutunazal-irekigailuari harriduraz begira.

Esnatu zen, oihuka. Bihotzak eztarritik ihes egin nahi ziola zirudien. Ez zegoen erabat

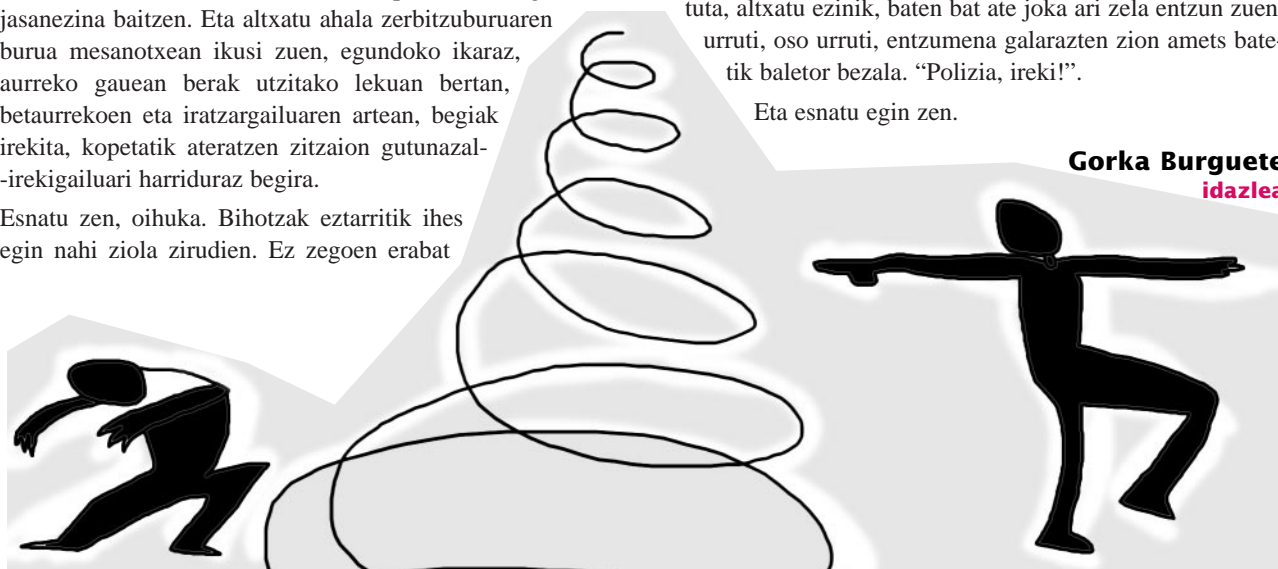
ziur, baina ametsetan zegoela amestu zuela iruditu zitzaion. Amets baten barruko amets baten barruko ametsa, bukaerarik gabeko espiralean. Orain ere ametsetan aritu ote zen?

Bai, eta esnatu zen, azkenean. Gertatutako guztia bat-batean gogoratu zuen. Berak burututako krimen latza, hain zuzen ere. Gertakariak bata bestearen atzean ordenatu zitzaizkion oroimenean, domino makabro baten antzera. Zerbitzuburuarekin izandako eztabaida gogorra, gogorra eta desatsegina, oihuak, irainak, lehenengo zaplaztekoa, ondorengo kolpeak, bultzadak, ostikoak, mahaian gainetik irristatu zireneko momentua, paperak eta karpetak airera eta lurrera botatz, belauniko eroriz, dantza traketsen, bata besteari lepotik helduta, norena zen ez zekien arnasa entzunez, bestearen hatsa dastatuz, hitz ilunak, agian berak ahoskatutakoak, eskuak eta azkazalak eta gorputz baten pisua nabaritzen zituela, eta ondoren ametsetako gutunazal-irekigailua lurretik jasoz, goreneko arrazoiek zuzenduta, berpiztutako justiziak eta berreskuratutako harrotasunak, besteak beste, eta gutunazal-irekigailua eskuan hartuta, zerbitzuburuaren lepoan hondoratuz, lepoan eta buruan, eta sorbaldan, belarrietan mina egiten zioten zerri-oihuak entzunez, zerri-oihu luze eta zorrotzak, eta berak gutunazal-irekigailua gora eta beheara, sartuz eta atereaz, behin eta berriro, zorabiatuta, geroz eta gorriago eta geroz eta gogorrago, karraxiak bere buruan gainezka eginez, bertigoz blai, bulegoa alde guztietara okertzen eta iraultzen zen bitartean. Eta geroago, ixiltasuna, arnassots bakarra, berea, lurtean etzanda, zapalduta, minduta, dar-dar batean, baina segituan zutituz eta korrika, bulegotik kanpo, kale eta hiribide ezezagunetatik, korrika eta korrika, arrapalada bizian, etxeraino iritsi, atea itxi eta ohean zerraldo erori arte. Eta pixkanaka-pixkanaka amnesia sakonetik bueltatuz, ez zekien ondoren zenbat denbora pasatu ote zen, zenbat ordu luze edo zenbat segundo exkax eman ote zituen izaren artean galduta.

Artean erabat zorabiatuta, eskuak eta arropak odolez gorrituta, altxatu ezinik, baten bat ate joka ari zela entzun zuen, urruti, oso urruti, entzumena galarazten zion amets bate-tik baletor bezala. "Polizia, ireki!".

Eta esnatu egin zen.

Gorka Burguete
idazlea

XXI. MENDEKO IKASKETA BERRIAK

XXI. mendean nagusi izango diren ikasketak eta lanbideak aurreikustea ez da erraza, bizimodu etengabe aldatzen baita. Dena den, azken hamabost urteotan unibertsitate-ikasketak nondik nora joan diren badakigu Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak egindako lan bati esker. Ikerketa horren emaitzak liburu batean jaso dira: *Diagnóstico del sistema público universitario vasco*.

Euskal Unibertsitate Publikoaren Sistemaren barnean ikasle-kopurua handitu egin da 1986 eta 1996 urteen artean. 136.000 ikasle izatetik 214.000 ikasle izatera pasa da. Igoera handia izan da, batez ere, Zientzia Juridiko eta Gizarte-Zientzietan. 89/90eko ikasturtean 89 ikasle zeuden; hamar urte beranduago ikasle-kopurua 1.964ra igo zen. Beherakada sumatu da, aldiz, osasungintzari lotutako titulazioetan. 89/90eko ikasturtean 1.402 ikasle ziren; hamar urte beranduago, berriz, 542.

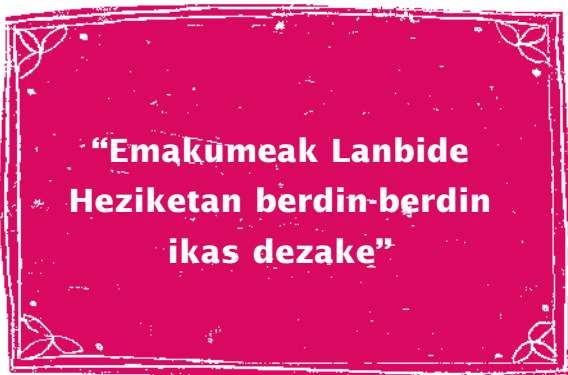
1998/99ko ikasturteko datuei erreparatzen badiegu, ohartuko gara Ingeniaritzari lotutako ikasketetan eskaintza handiagoa dela eskaria baino. Alderantzikoa gertatzen da, honako titulazio hauean: Informazio Zientzietan, Enpresa eta Ekonomia ikasketetan, Goi Mailako Ingeniaritzan, Medikuntzan eta Odontologian; kasu hauean eskaria handiagoa da. Honek esan nahi du guztiek ez dutela aukerarik izan nahi dutena ikasteko.

Gazteak dira, batez ere, unibertsitatera joaten direnak. Ikasleen %82 18 eta 24 urte bitartekoak dira. Horrez gain, emakumeen kopuruak gora egin du, nabarmen.

(%7,2), Obra Publikoetako Ingeniaritza Teknikoa (%5,2), Ubide eta bideetako Ingeniaritza (%4,7), Goi mailako Eliz-Ikasketak (%3,9) eta Hegazkin Pilotoak (%0,0). Hegazkin Pilotoen ikasketei buruzko datuak oso esanguratsuak dira, ez baitago langabeziarik.

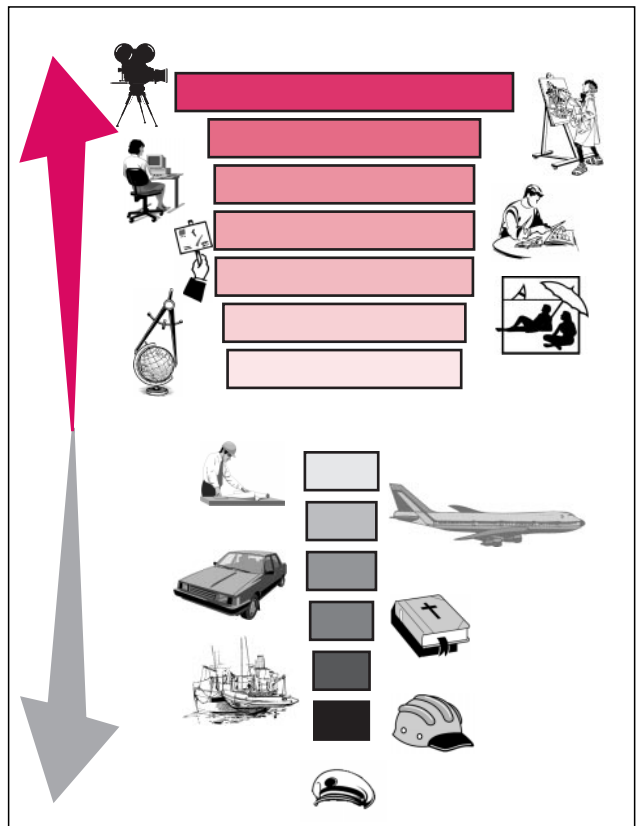
Ondorioak

1. 1991-1996 urteen artean unibertsitate-heziketa handitu egin da eta krisi ekonomikoak lanpostuen sorrera eragotzi duenez, unibertsitate-tituludunen *stock* bat sortu da.
2. Unibertsitate-heziketa handitu da, hain zuzen ere, Oinarriko Heziketa jaso dutenen kopurua handitu egin delako.
3. Unibertsitario asko euren tituluari dagozkion lanetan barik, bestelako lanetan ari dira. Gainera, asko eta asko beren kualifikazioaren azpitik dauden lanetan.
4. Eskaintza eta eskaeraren artean alde handia dago, desoreka handia. Teknologia berriek eta globalizazioak izan dute eragina horretan.

Langabezia ikasketetan

- Langabezia tasarik handiena (%45-%30) ikasketa hauean gertatzen da: Ikasketa Zinematografikoak (%44,6), Arte Ederrak (%35,9), Kazetaritza (%34,3), Gizarte-graduata (%34,3), Politika eta Administrazio Zientziak (%34,0), Turismo eta Publizitatea (%32,0), eta Geologia (%30,9).
- Langabezia tasarik txikiena (%10-%0) ikasketa hauean gertatzen da: Arkitektura Teknikoa (%9,7), Ingeniaritza Aeronautikoa (%9,2), Ingeniaritza Industrial (%9,1), Erdi mailako Eliz-Ikasketak (%8,3), Ingeniaritza Tekniko Aeronautikoa (%7,4), Untzigtza-ingeniari...

JORGE ARÉVALO TURRILLAS,

Lanbide Heziketako eta Etengabeko Ikaskuntzako sailburuordea:

“ETORKIZUNEN IKASKETAK ZEIN IZANGO DIREN JAKITEA ZAILA DA GAUR EGUN, BIZIMODUA ETENGABE ALDATZEN BAITA”

Gero eta garrantzi handiagoa dute ikasketek pertsona baten bizitzan. DBH ikasketak bukatu eta unibertsitaterako bidea ala lanbide heziketarako hartzea erabaki garrantzitsua izan ohi da, baina gazteek egin nahi dituzten ikasketak eta lanean hasteko aukera ez datoz bat sarritan. Horiexek dira gaur egungo ikasleen kezka nagusiak. Lanbide Heziketa eta Etengabeko Ikaskuntzako sailburuordetzan kezka horiek egoki bideratzen saiatzen dira. Lanbideetan dagoen hutsunea gero eta handiagoa da, eta hori saihestu nahian ari dira. Hil honetan Bilboko Erakustazokan erakusketa berezi bat egingo dute, ikasle gazteei Lanbide Heziketaren berri emateko. Arlo honetako sailburuordearekin hitz egin dugu honetaz guztiaz.

Bigarren mailako ikasketatzat jo izan dira Lanbide Heziketakoak urte askotan. Aldatu al dira gauzak?

Bai, bai. Gaur egun hori asko aldatu da. Lanbide Heziketak dagokion lekua hartu du, ematen zaion irudiari dagokionez. Euskal Autonomia Erkidegoan bi arrazoik bultzatu dute iritzi-aldaketa hori: alde batetik, lanpostuen %70 Lanbide Heziketakoak dira, eta bestetik, Lanbide Heziketan sartu ahal izateko ikasketa-maila handiagoa eskatzen da gaur egun: Erdi-mailako Lanbide Heziketa egiteko Derrigorrezko Bigarren Hezikuntza egin behar da eta Goi-mailako Lanbide Heziketara sartzeko, berriz, batxilergoa behar da.

Lanbide Heziketa hautatzen duten ikasleen kopurua handitu egin dela esan nahi du horrek?

Bai. Datuei erreparatzen badiegu, bost urtetan 20 puntu baino gehiago hazi da Lanbide Heziketa. Orain dela bost urte, 95ean, %25ek hautatzen zuen LHrako bidea. Kopuru hori %46koa da gaur. Horrek agerian uzten du Lanbide Heziketak duen garrantzia. Gaur egun, oraindik, lanpostu ugari bete gabe dago eta ez dago lanpostuak betetzeko adina langile. Populazio aktiboa gainbeheran doa. Gainera, asko eta asko eurek ikasi ez duten lanbideetan ari dira lanean. Honek guztiak ikasleak LHra bultzatzera behartzen gaitu.

Hala ere, esan beharrekoa da, Estatuko beste erkidegoekin alderatuz gero, EAE leku onean dagoela. Europara begira jarriz gero, berriz, gauzak beste era batekoak dira. Frantzia, esate baterako, %62k dihardu Lanbide Heziketan, eta Alemanian, %70k. Beraz, oraindik bide luzea daukagu egiteko.

Lanbide Heziketa ikastea mutilen eginbeharrekoa omen da.

Idea hori aldatzen ari da pixkanaka, baina oso motel doa. Industriaren adarrean, esate baterako, lan mundurako sarrera %100ekoa da. Ikasketa hauek egiten dituzten ikasle guztiek lana aurkitzen dute; hala ere, ikasle horietatik %4 bakarrik ziren neskak orain bi urte. Ez familiak, ez enpresariak, ez daude kontzientziatuta. Oraindik lanbide heziketako lana lan gogor eta

zikinarekin lotzen du jendeak; eskuak koipez zikinduta eta lan-jantziarekin ibiltzen diren langileen irudia du buruan, eta hori gaur egun ez da horrela. Lan egiteko moduak asko aldatu dira; orain ordenagailu eta roboten bidez lan asko egiten da, eta beraz, eskulana alde batera uzten da. Neskak oso ongi prestatuta daudela kontuan izanik, enpresarien jarrera aldatuko balitz, hutsik dauden lanpostu horiek bete ahal izango liriateke.

Kontzientziario eta Komunikazio Planak martxan jarri ditugu hainbat ikastetxetan ikasleak sentsibilizatzeko. Eta lan hori komunikabideetara hedatu nahi dugu.

Zein dira sailburuordetzaren helburuak?

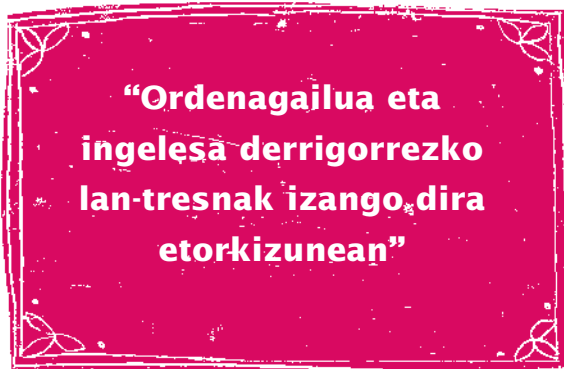
Legegintzaldia amaitu aurretik helburu hau lortu nahi genuke: Lanbide Heziketa etxetik bertatik ikasleko aukera sortzea. 2005. urtea baino lehenago ikasteko modu hau hautatu ahal izango dute ikasleek.

1997az geroztik abian da Lanbide Heziketako Euskal Plana delakoa. Zerk bultzatu jarri zenuten martxan plan hori?

Lanbide Heziketari lotutako guztia koordinatzea eta optimizatzea izan da helburua. Administrazioaren eta gizarte eragileen arteko elkargune bat bilatu nahi izan dugu. Enpresen beharrak zein diren kontuan hartuta, profesional onak, modernoak hezitzea lortu dugu; azken finean, beharrei erantzuteko gaitasuna izango duten profesionalak hezi nahi ditugu. Lau urte daramatza martxan Plan honek, eta dagoeneko nabaritzen da ikasle-kopuruak gora egin duela: bultzada handia eman zaio.

Gaur egungo ikasleek ba al daukate aukerarik ikasi duten lanbide horretan lan egiteko?

Lanbide Heziketaren alorrean, ikasi duzun horretan lan egiteko aukerak handiak dira: errazagoa da. Gehienak bi hilabeteren buruan hasten dira lanean enpresaren batean, eta askotan gainera, ikasketak amaitu bezain pronto. Hala ere, Administrazioari lotutako ikasketak egin dituztenen kasuan lan-munduan sartzea zailagoa da.

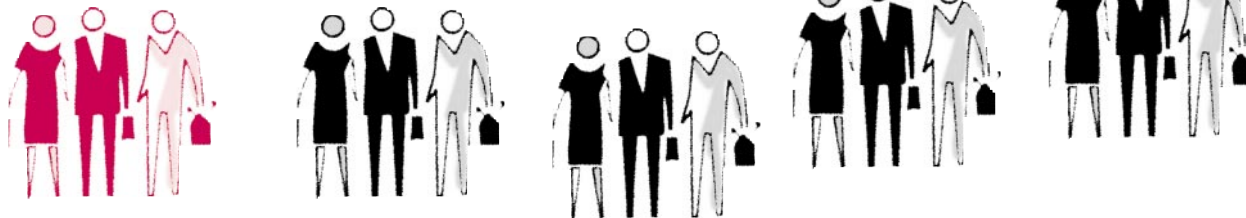

Badago guztientzako plazarik ala muga jarri behar izaten da?

Erdi-mailako Lanbide Heziketan, normalean, ez dago horrelako arazorik. Beharbada, trabaren bat edo beste sor liteke goi-mailako ikasketak direnean.

Gaur egungo ikasleek zer-nolako kezkak dituzte ikasketak hautzerakoan?

Gaur egungo ikasleek poltsikoa lehenbailehen diruz betetzen hasi nahi dute. Eta enpresetan, gehienetan, ongi ordaintzen da. Lan-motari begira, ikasle gehienek makina modernoekin lan egin nahi izaten dute. Lanean hasten direnean ez dute beldurrik izaten, zeren ordurarte ikasitakoa, praktikan jartzeko aukera izan dute lan-zentroetan.

Zein ikasketa hautatzen dituzte orduan?

Bi multzo egingo nituzke nik: lan-munduan sartzeko erraztasunei begiratuta, industriarekin zerikusia duten ikasketa guztiak dira arrakastatsuak. Eta ikasleen gustuak aintzat hartzen baditugu, berriz, hauek dira hautatzen dituzten ikasketak: zerbitzuak, informatika, administrazioa eta finantzei lotutakoak, osasungintza, monitorea izateko ikasketak, eta euren negozioak sortzeko ikasketak.

Euskaraz ikasteko aukerak gero eta handiagoak dira. Zein da egoera Lanbide Heziketan?

Ikasleak gero eta euskara maila hobekoarekin datoz euren ikasketetatik. Gaur egun jende gehiagok hautatzen du euskaraz ikastea. Horregatik, euskara maila igotzen ari da. Gu ere euskarazko materiala prestatzen ari gara.

Gaur egun ikasketak kanpoan burutzea oso normala da...

Bai, esperientzia garrantzitsua da kanpora irtetzea. Unibertsitatean bakarrik ez, Lanbide Heziketan ere kanpora ateratzen dira ikasleak.

Zein dira etorkizuneko ikasketak?

Gaur egun bizimodua etengabe ari da aldatzen eta oso zaila da hori jakitea. Bruselan esaten ziguten ezagutzen ez dena planifikatu behar dela. Derrigorrezkoa da. Beraz, imajinazioa astindu behar dugu; izan ere, gizartearen beharren baitan egongo dira etorkizuneko ikasketak ere.

Zein izango dira etorkizunerako behar-beharrezko lan-tresnak, erremintak?

Bi dira, batez ere, derrigorrezkoak: ordenagailua lanerako, eta ingeleza komunikaziorako.

Bilboko Erakustazokan erakusketa berezi bat egitekoan zarete...

Bai, halaxe da. Apirilaren 10etik 13ra bitartean Lanbide Heziketako erakusketa bat egingo da. 7.000 metro karratuko azalera 21 lan-esparru erakutsiko dira. Tradizioz neskenak izan diren lanbideetan, ile-apaintetan esate baterako, mutilak jarriko ditugu, eta, betidanik mutilenak jo izan diren lanbideetan –makinen artean–, neskek jarriko ditugu. 4. DBHko eta Batxilergoko 38.000 ikasleek Lanbide Heziketako alor ezberdinak ikusi ahal izango dituzte: makinak, robotika, domotika, telekomunikazioak...

Zein aholku emango zenioke bere ikasketen norabidea erabakitzeko puntuan dagoen ikasleari?

Bi gauza esango nizkiok: alde batetik, kalitatezko Lanbide Heziketa bat dugula, eta beraz, lan-munduan erraz sartzeko aukera izango duela. Bestetik, unibertsitatearen eta Lanbide Heziketaren artean orain arte egon den dikotomia hori hautsi egin dela azpimarratuko nioke. Unibertsitatera joan nahi duela argi badu, horixe egin dezala, baina zalantzak baldin baditu, datorrela LHra, zeren gero ere, Lanbide Heziketa bukatuta, unibertsitate ikasketak egin nahi baditu, horretarako aukera izango du.

Nerea Pikabea
Kazetaria

Zain

AUTOBUSA ORDU LAURDEN BARRU ATERATZEN DA. Tabernan sartu naiz. Ugazabandrea ematen duena dago bakarrik barran. Kafea eskatu eta egunkariak zabaldu ditut. Bi argazkiri erreparatu diet. Lehendabiziko argazkian Europako bi gobernuburu elkarri eskua ematen ari dira, aspaldiko lagunak bezala. Dotore dituzte jantziak eta atsegin begibitateak. Orria pasa dut. Bigarren argazkia. Musulmandar aldra bat. Aurpegieta gorrotoa dute eta ukabilak bilduta. Txilabaz jantzirik, kontraste ikaragarria egiten dute aurreko argazkiko gizon jantzi eta zuriekin. Hurrekoak zaizkigu lehenak, urrunekoak bigarrenak. Bakea ematen dute aditzera batzuk, bestek gerra.

Halako batean, hiru gizon sartu dira tabernan. Hasierako biek aldarte ona ekarri dute. Atsegin, ardo bana eskatu diote tabernako ugazabandreak. Andreak, bromatan aritu eta gero, berehala atera die eskaturikoa. Hirugarrena bakarrik iritsi da. Marinela da itxura guztien arabera. Eta arrotza. Gin tonika bat eskatu du baldar. Aitzurtuta dago. Tabernariak begirakunea egin dio eta ur handietan ez ote den sartzen ari galdetu, eguerdiko ordubata baino ez dela kontuan harturik. Irtsi berriak ateratzeko keinua egiten dio buruarekin baiezkoa eginez.

Udaberriarekin marinelez betetzen da herria. Lehendik etorritakoei bokarta arrantzatzera etorritakoak gehitzen zaizkie. Galizian baino Euskal Herrian diru gehiago egiten du arrainak kofradietako enkanteetan. Horregatik porturatzen dira hemen Galizia eta Santander aldeko ontziak. Txalupetan egiten dute bizimodu dena. Bertan egiten dute beharra, bertan jan, lo bertan. Asteburuetan ateratzen dira kalera, atsedean hartzera, aldran edo bakarrik. Zaharrenek urteroko ezagunekin egiten dute topo, elkarrekin burutzen dute erronda.

Xulio haietarikoa da. Urtero etortzen da hona. Ez da nolana hiko gizona. Ematen ez badu ere irakurria da oso. Eta berak dioenez, komunista. Hala esaten du gauetan behinik behin edalontziekin topa egitean. Komunismoaren ize-nean egiten du berak azkena. “Nik ez dut komunismoa Errusiako lautada hotzekin lotzen” esan izan digu. “Nik neure erara ulertzen dut hitz hori. Komunismoak zerikusi gehiago du niretzat hondartzan mariskoa batzen duten emakume lodiekin soldadu uniformatuekin baino”. Liburuez ere egin izan dugu berba. Cunqueiro izan genuen gau batez mintzagai. Cunqueiroren alegiazko pertsona horiei buruz, sinetsi ezin direnak, benetakoak.

Ez da izan Xulio bakarra. Haur denboretan ezagutu genuen marinela bat hartu dut gomutan gero. Gizon tatarra

zen hura. Bazuen berezitasun bat. Ez zuen berba egiten. Gutariko inork ez zion behin ere barbarik aditu. Sispara egiten zuen, besterik ez. SZZZ, szzz. Barbarik ez. SZZZ, szzz, zigarro bat nahi dut. SZZZ, szzz, surik baduzu? SZZZ szzz bakarrik nago. Gu baino mutil koskorragoek mamarru esaten zioten. Eta trufa egiten zioten. Barre egiten genuen guk baina berehala beldurtu egiten ginen. Ez gaiztotzen zelako. Ez ernegatzen zelako. Beldurra sartzen zigun erraietaraino bere bakardadeak, itsaso beteko bakardade hark. Urte batean ez zen agertu. Ez dugu haren berririk izan geroztik. Hau eta bestea entzuten da beragatik baina ezer ziurrik ez. Gaur arte.

Ugazabandreak edaria atera dio arrotzari. Beste bi gizonak dauden bazterrera hurreratu da. Aulkian eseri eta solasean aritu dira hirurak, herriko hizkeran. Arraunaz edo. Marinela arrotzak hitza hartu du zakar. Ez zaio ezer ulertzen. “Atiko patata kosako petete” esan dio andreari. Isilik egoteko agindu dio andreak haserre, erderaz. Marinela ez daki euskaraz, herriko txalupa batean lan egin arren. Berriz ere, “Atiko patata kosako petete” esan du oihuka, besoekin imintzioak eginez. Amorruez, azkenik. Euskara imitatu nahian dabil, pentsatu dut neure bostean. Bota egin du andreak tabernatik.

Autobusera igo naiz. Leihotik ikusi dut. Irribarre egin dit. Triste.

Kirmen Uribe
Idazlea

INOIZ EZ DA BERANDU

Tetanoaren aurkako txertoa aurreneurri-modura jartzen dugunean, alegia, zauria egin baino lehenago gerora etor daitekeenari aurrea hartzeko jartzen dugunean, hiru dosi hartzen ditugu denbora laburrean, eta handik urte batzuetara beste dosi bat ipini behar da “oroigarri” modura, hau da, lehendik txertatutakoa alferrik gal ez dadin. Artikulu honetan aipatu nahi dudana aspaldiko kontua izan arren, txertoa bezala gogorarazi behar delakoan nago, ea horrela inoiz erabakiren bat hartzen den. Baina zein da zorioneko gai hori? Bada,... hauxe: zer egin hizkuntzaren aldetik eguneratuta ez dauden legeekin, baina batez ere oker itzulitakoekin.

Euskarazko bi lege-testu izan ditut gogoan lerro hauek idatzi ditudanean: Espainiako 1978ko Konstituzioa eta EAeko Autonomia Estatutua; lehenengoa, okerre beteta egoteagatik bereziki, eta, bigarrena, hizkuntzaren aldetik eguneratu gabe egoteagatik.

Konstituzioaren erreferenduma egin baino egun batzuk lehenago, euskarazko bertsioa izan nahi zuena banatu zuten etxez etxe, 600.000 ale banatu ere. Garai hartan, nahikoa ahalegina zirudien euskaraz ere argitaratzea, kontuan hartuta nolako garaitik gentozen. Baina, hara non, usteak erdia ustel, askotan bezala. Izan ere, euskarazko testua okerre z Josita zegoen (eta dago, zuzentzen ez den bitartean).

Hemen, tarterik ez dagoela-eta, pare bat kasu baino ez dut plazaratuko. Lehenengoa eta larriena, Konstituzioaren Xedapen Indargabetzailearen hirugarren paragrafoak dioena: **“Era berean derogaturik geratzen dira Konstituzio hontan ezartzen diren disposapen guztiak”** (sic). Bai, horrela azaltzen da hitzez hitz bozketapean jarri zen testuan. Beraz, hortik kontuak atera. Eta bigarrena (dauden akats ugarien artean bat hartzeagatik), 121. artikulua: **“Epaillari errakuntzagatik egindako kalteek, eta ere (sic) berean administra (sic) Justiziako funtzionamendu normalaren ondorio bezala direnek...”** (sic). Hemen ere komentarioak mota guztietakoak izan daitezke.

Horiek horrela, zer egin? Euskal bertsioa onartu zen moduan utzi ala aldatu? Iritziak era guztietakoak dira, aldekoak zein aurkakoak. Lehengo moduan uztearen aldekoek diote euskarazko testua ofiziala dela erabat, BOEn euskaraz ere argitaratu zelako, eta hitzez hitzeko aipamenak egin beharko lirakeela, “(sic)” gehigarriak erantsita. Nire irudiko, erdibide moduko zerbait hutsen zuzenketa litzateke, baina, jakina, konponbidea gaitza baino okerragoa izan daiteke; izan ere, ez al da barregarria hogeita lau urte geroago hutsen zuzenketa agertzea? Bestalde, hitzez hitzeko aipamenak egitea arazoa konpondu baino gehiago arazoari adabakia jartzea da, nire ustez. Lehengo batean, euskal itzultzaileen eztabaida-foroan (EIZIEkoan), itzultzaile batek zioenez, **“Asmoa izango balitz lehen zein gaizki itzultzen zen erakustea, bere horretan utziko nuke”**. Horixe bera diot nik ere, baina, hala ere, esango nuke asmoak urrunago heldu behar duela, eta, gainera, testua hasieran bezala utzita lortzen dugun gauza bakarra alferreko zama bat eramatea da. Zertarako eta zergatik erabili funtzionatzen ez duen testu bat? Zergatik eutsi bertsio hartan egindako okerre?

Nire ustez, argi dago zein den irtenbidea: EUSKAL BERTSIOA ALDATU. Esan ohi da legezko testu bat ezin dela

edonola aldatu, hori legelarien lana baita. Dena dela, euskal bertsioak, dagoeneko, aldaketatxo bat jasan du, non eta Xedapen Indargabetzailearen 3. paragrafoan (**“Euskal Lege Araubide Politikoa”**, HAEE, 1991). Orduan, akats larri hori zuzentzeko borondatea izan bazen argitalpen horretan, zergatik ez orain oso-osorik berrikusi eta zuzendu gainerako huts guztiak?

Ezin bada euskal bertsioa aldatu BOEn argitaratu zelako, ahaz dezagun aldizkari ofizial hori eta, behintzat, testu eguneratua adostu, erabil eta zabal dezagun Hego Euskal Herrian. Duela urte gutxi, Administrazio Prozeduraren Lege berria argitaratu zuen HAEEK eta bera ateratzeko modua goraiatzeko modukoa dela uste dut: hainbeste adituk (legelariak, unibertsitateko irakasleak, itzultzaileak, terminologoak) elkarlanean jardun zuten, eta amaieran oraingo euskal testua atera zen. Ezinezkoa al da horrelako adostasun-bide bat erabili Konstituzioaren testu egokia, zuzena eta fidagarria erdiesteko?

Nolanahi ere, badugu beste bide bat, oraindik, nik dakidala, jorratu ez dena. Espainiako Gobernuak 1997ko apirilaren 14an, errege-dekretu bat eman zuen (**REAL DECRETO 489/1997, de 14 de abril, sobre publicación de las Leyes en las lenguas cooficiales de las Comunidades Autónomas**), eta, hor, hitzarmenen bidea zabaltzen zen zenbait lege (**“Las disposiciones generales...”**) estatuko hizkuntza koofizialetara itzultzeko. Aukera hori, esan bezala, ez da oraindik baliatu, eta uste dut garaia dela horri heltzeko. Horrelako hitzarmen bat egin ahal bada xedapen orokorrak itzultzeko, ez al litzateke posible izango beste hitzarmen bat Konstituzioaren euskal bertsioa eguneratzeko (“zuzentzeko” esatea gogorra egiten bada Madrilen aurrean)? Temati jarri naiz gero Konstirekin; Aznar bera ere poztu egingo litzateke halako gogoarekin.

Hasieran esan dudana moduan, EAeko Autonomia Estatutuaren testuak ere badu egokitu beharra, bereziki terminologiaren arloan. Ez da lehenengo aldia, Estatutuaren hitzez hitzeko aipamenak egin behar direla, gero beste dekretu zaharren batena eta ondoren oraingo testua, eta, azkenean, itzuli beharreko testuan hiru bertsio ezberdin agertzea. Adibide erraz-erraz bat: Comunidad Autónoma. Estatutuan “Komunitate Autonomoa”, aurrerago “Autonomi Elkarte” eta orain “Autonomia Erkidegoa”. Ezin al zaio konponbiderik jarri eguneratze-arazo horri? Konstituzioaren kasuan, inoiz aitzakia modura Madrilen aurrean barregarri ez geratzea alegatzen bada, Estatutuari dagokionez, hemen etxean, Legebiltzarrekin ez luke zertan horrelako kezkarik izan; ala bai? Eguneratze terminologikoaren beharra du, zalantzarik gabe, eta bide batez, lehengo fraseologia ere egunean jarri.

Bateko Konstituzioa, besteko Estatutua; batak hizkuntza-akats larriak ditu, besteak hizkuntza eguneratu beharra... Zer arraio! adabakia eta hala moduzko zuzenketa sartu beharrez, sor dezagun Euskal Konstituzioa hizkuntza-berme guztiekin. Bestela irtenbidea argi dago: berriz ere, orain bezala, tetanoaren aurkako txertoaren laugarren dosia, ahaz ez dezagun, ea horrela inoiz ezer konpontzen den.

Edorta España

Itzultzaile Zerbitzu Ofizialeko itzultzailea

IZENAK ETA IZANAK

Literatura & Zinea: Hitzak sustrai direla, guk irudika ditzakegu geure buruan historia-arbolarik ederrrenak, eta iradokizun hutsa konkrezio osoz sor daiteke gure barnean. Literaturan aurki dezakegun hitz-magia da. Filmetan, berriz, tarte txikiagoa uzten zaio irudimenari, eta begien aurrean agertzen zaigu dena... zehatzegi, agian? Ez dakit liburutik filmera dagoen tarte hori ez ote dugun barnean sentitzen erdaratik euskarara itzultzen dugunean. Dena dela, ez dut uste administrazioko hizkera denik literaturaz irudimena askatzeko lekurik aproposena. Zinema-munduan jarraituta, testuetako osagaiak eta horiekin eratutako “testu-motak” aipatuko ditugu adibide gisa: **casting-a**, hiztegiaren antzekoa da, izen-multzoko hutsa; **argazkian**, deklinabidearen bitartez, geldirik, pertsonaiak antolatzen ditugu, flash!; **eszenan**, aditzaren bitartez, pertsonaiak denboran eta espazioan barrena mugitzen dira, eta eraginak eta interakzioak daude, Shiaup!; **muntaketa** eginda, joskeraren bidez, filma osoa antolatzen dugu. Azkenaldi honetan, badirudi filmetik argazkira pasatzen ari garela euskal testuetan. Aditza eta joskera, alde batera utzi eta substantibo-kate luzeak erabiltzen ditugu “-ko”z eta “-ren”ez josita. Hitz-metaketa honen sus-traietan bi joera nagusi aurkituko ditugu:

Aditz (i)zendua

Aditzak ematen zion, beraz, historiako partaideetako bakoitzari bere lekua; aditza zen mugimenduaren ardatza, osagaien uztarri eta, azken batean, bizitzaren zutabe. Baina, aspaldion, aditza ere erdararen joerari darraio orpoz orpo... eta gaztelaniak, itxuraz behintzat, nahiago ditu izen bihurtutako aditzak... izendutako aditzak, aditz ohiak! Eta aditzari estu lotutako osagaiak ere nahiago ditu lausotuta, zehaztasunik gabe. Azken batean, aditzak emandako informazioa xehe-xehe egin eta aditz-atal guztiak substantibo+adjektiboen bitartez osatzen ahalegintzen dira. Baina, nola irudika liteke aditza izenen bidez? Aditzak, batez ere, “ekintza” adierazten du; beraz, gaztelaniaz honako hauek aurkituko ditugu aditz-espirtuaren ordezkari: acción, acto, actuación, actividad, realización, materialización, implementación... Horren ondoren, nola jakin aditzak adierazitakoa ea bukatu den, edo bukatu gabe dagoen, edo...? Hauetakoren bat izan liteke hori zehazteko osagaia: acción + concluída, finalizada, consumada, acabada, inconclusa, inacabada, habitual, constante, continua... Baina oraindik oso argibide garrantzitsua falta zaigu; zein aditzez ari gara? Zein eratako ekintza da? Ba, horretarako beste substantibo bat aukeratu beharko dugu: acción + de venta, acto de protesta, de sumisión... Aditzari lotutako bestelako elementuak ere zeharka ematen dira; “Nork?” galderari erantzuteko: por nuestra parte, de esta parte, por el interesado... Eta gauza bera “Nori?” galderari erantzuteko: para con usted, hacia los clientes, con respecto a la víctima, para su persona... Azken batean “Se los he vendido” esalditxoak ematen duen informazio berbera (-edo) ematen du beste honek: “Acto consumado reciente de venta de varios objetos no-definidos, por mi parte hacia su persona”. Euskaraz ere, jakina, gauza bera egin dezakegu, eta “eman dizkio” beste era honetara eman dezakegu (teorian, behintzat): “Zenbait objektu zehaztugaberen oraintsuko salmenta-ekintza burutua nire aldetik zuregana”. Bai, egia da. Erregistro ezberdi-

nak dira... Baina, neure buruari galdezka, beharrezkoa (bidezkoa) al da gaztelaniak bere bilakaeran sortutako erre-gistro-moduak hitzez hitz kalkatzea? Ezin dira erregistroak beste era batera bereizi eta mailakatu, nork bere erara? Uste dut arlo honetan badugula zeregina, euskaratik euskarara iristeko bidean.

Aditzak izen bihurtzeko joera horri jarraituz, konturatu gara (beste batzuen aldean) euskaraz ez dagoela, ez zegoela, horrenbeste izen. Hori, berez, ez da ez ona ez txarra... Ezberdina, besterik ez. Baina itzulpenetan, bi hizkuntzak aurrez aurre jarrita, beharizan handiak sortu zaizkigu, ustez... eta, jakina, beste horrenbeste gertatzen da hizte-gigintzan. Ezin utzi hiztegi bat hutsunez beteta. Beraz, aditzak izen bihurtzeko bideak urratu ziren, gure tresna guztiak eskuan: -men, -pen, -zio, -keta, -era... Asko ugaltu dira aspaldion izenak gurean, eta hori, nire ustez, aberasgarria izan da. Aditz-partizipioak ere izen bihurtzen dira askotan, eta ondo betetzen dute beren lana: zeresana, hartu-emanak, ezinikusia, joan-etorria, ezinegona, gaizki ulertua, ukitua, esanak esan... Baina, horiez gainera, beste biderik ikusten ez dugulako (?), edo, besterik gabe, errazagoa-edo delako, aditzak izen egiteko beste bide bat ere erabiltzen dugu maiz, nominalizazioa, alegia, aditz-erroari -TEA erantsita. Eta hor bai, ikusten dut arriskuren bat edo beste. Aditzari “-tea” jarrita, noraino da izen, noraino aditz? Izenak hartzen dituen leku guztiak har ditzake aditz nominalizatuak? Edozein kontestutan? Edonola deklinatuta? Bai, egongo dira erabat izen bihurtu diren apur batzuk, guztiz lexikalizatuta daudelako. Horrelakoetan baina, ez gara gogoratu ere egiten aditz izen zirenik, substantiboen kontestu gehienetan joan baitaitezke eroso. Baina gainerakoak, gehienak, izenaren ezaugarri batzuk bereganatu arren, batez ere aditz-lanetan aritzen dira han-hemenka. Nominalizatuta (eta, beraz, laguntzailerik gabe), informazio gutxiago ematen du zuzenean aditzak; baina antolaketa aditzaren inguruan ger-

tatzen da halere: “Ezin izango dizkizut liburuak eman” edo “ezinezkoa izango da nik zuri gero liburuak ematea”. Beraz, nire iritziz, orain aipatuko ditudan hiru kasu hauetan kontuz eta tentuz ibili beharko litzateke nominalizazioak erabiltzerakoan:

1.- Izenaren zenbait kontestutan, batez ere, mugagabeetan, ez dirudi-eta oso zuzenak direnik honelako egiturak: zenbat emate, lau irabazteri, edozein eramatean...

2.- Deklinabide-kasu batzuetan eta, batez ere, pluralean ez dira, itxuraz behintzat, oso egokiak izaten honelakoak: egiteek, esate-ai, apurtzeak (nom. pl.)... Deklinatzekotan, singularrean, bai adi-

tzari lotutako kasuetan (-tea, -teak, teari) baita beste batzuetan ere (-teaz, -tearekin, -teko, -teagatik...).

3.- Izenekin batera nahasian, zerrendetan denak multzoan, ez da egokia komunikazio aldetik, substantiboak eta aditz nominalizazioak guztiak elkarrekin jarraian biltzea, kontuan hartzen badugu aditz trantsitiboak, nominalizatuta egon arren, objektuak har ditzakeela: “kudeaketa, eramatea, bermea, sustatzea...”(?). Nire iritziz, enumerazioetan (maila eta funtzio bereko hitz-multzo edo -zerrendetan) egokiagoa da, edo denak substantiboak erabiltzea, edo denak aditz nominalizazioak: “joatea, etortzea, eramatea eta esatea” / “prestaketa, trebakuntza eta antolamendua”.

Joskera (i)zendua

Harrigarria badirudi ere, joskerari berari ere antzeko zerbait gertatu zaio, eta, aditzaren antzera, substantiboen bidetik doa izen bihurtuz. Euskaraz, mendeko esaldietan, mendekotasun-motari dagokion ezaugarria aditzari lotuta joaten da (zuzenean zein zeharka, aditz-partizipioa nahiz aditz laguntzailea izan). Baina, dena substantibo bihurtzeko errota ero horren eraginez, mendeko esaldietan “aditza+esaldi-ezaugarria” egitura galduz doa neurri batean, eta, haren ordez, “subst.+subst.” edo “subst.+inf.” egiturak doaz ugaltzen. Azal-azaletik bada ere, mendeko esaldi batzuk ikusiko ditugu, eta, era berean, gaztelaniatik datozkigun zenbait egitura substantibodun aipatuko ditugu, arazoa nondik nora joan daitekeen ikus dezagun.

1. **Baldintzetan:** etorriko balitz, egin izan balitu, esan baleza... (nahi izanez gero, mendeko esaldiaren edo aditzaren aurrean “baldin” jarrita). Beste bide batzuk ere badira, orokorragoak: etorri gero (baiezkoetan) etorri ezean, etorri ezik (ezezkoetan). Edo, kontestuaren arabera, “joatekotan” erakoak. Gaztelaniaz, ordea, konturatuko gara berriro ere baldintza-kontzeptua substantibo baten bidez ematen ahalegintzen direla, eta, horri lotuta, gainera, edo beste substantibo bat, edo infinitiboa doala: a condición de llevar..., con la condición de traer..., siendo condición indispensable llevar..., Eta beste asko ere izan litezke baldintza-jartzaille ezkutu, kontestuen arabera: salvo situaciones..., excepto..., siempre que...

2. **Zergatizkoak** osatzeko, besteak beste, honelako egiturak erabiltzen ziren: aditz laguntzaileak “egin duelako”, “lortu baitu”, “ekarri du-eta”... Orokorragoak, berriz, “esatearren”, etortzeagatik... Gaztelaniaz, euskal egitura horien baliokideez gainera, beste bide batzuk ere badira arrazoiak substantiboen bitartez osatzeko; hona hemen, horietako batzuk: a consecuen-

cia del alejamiento, por motivo de la celebración, por razones personales, a causa de la situación, a raíz de la enfermedad, con el argumento de...

3. **Helburuzkoetan**, modurik zehatzena, oro har, hauxe: “eman diezaion, etor zitezen”; orokorragoa, “etortzeko”, “etortzera”, “egiteagatik”, “eramatearren”. Gaztelaniaz, berriz, substantibo+infinitibodunak, beste askoren artean, hauexek: con el objetivo de alcanzar..., con el objeto de conseguir..., teniendo el propósito de..., con la intención, voluntad, deseo de...

4. **Halandagutzizkoak** osatzeko orduan, honelakoak aurki daitezke euskaraz: “etorrita ere”, “etorri bada ere”, “nahiz eta etorri”, “etorri arren”...: Gaztelaniaz, joskera izendunean, berriz: con la dificultad de..., con la limitación de..., con el riesgo de..., con el peligro de perder..., sin perjuicio de que...

5. Azkenik, **denborazkoak eta moduzkoak** egiterakoan ere honelako egiturak aurkituko ditugu gaztelaniaz: con anterioridad/posterioridad a la comida, con carácter previo a la negociación, el día de autos, momento de tensión, de forma adecuada, con carácter legal...

Erdaretatik datozkigun egitura horiek guztiak (substantibo bihurtutako aditzak + substantibo bihurtutako joskera) gurera hitzez hitz ekarriz gero, ez dakit hitz-andana horiek nola kudeatuko ditugun, zenbaitetan, hierarkiarik gabe eta, beste batzuetan, hizkuntzak (orain arte) izandako ohituren aurka. Aldizkari honen hurrengo alean, joera horrek dakartzan ondorioetako batzuk aztertuko ditugu, batez ere, nominalizazioa “zeren” kasuan (edo substantibo aditzaren mendean joan beharrean, aditza izenaren mendean jarri nahi izatea). Orduan izango dugu tearen ordua.

Manu Arrasate
IZOko interpretari burua

Euskal telebistaren 20. urteurrena

Bingen Zupiriak pozik ikusten du ETBren oraina eta iragana, eta itxaropentsu etorkizuna. Arantxa Urretabizkaia, berriz, azpimarratzen du oraindik ez dela erabat desagertu ETBko langileek bizkar gainean eraman behar duten militantismoaren zama. Patxi Azpillagak erreferentzialtasuna onartzen dio ETBri, baina telebista irekiagoa, ausartagoa eta anitzagoa izan behar duela uste du. Raimundo Fiterok euskarari egindako ekarpena nabarmendu du eta Jorge Gimenezek, berriz, galdera bat egin digu: "Zilegi al da gehienez ere 800.000 ikusle izan ditzakeen telebista baten helburuak programazioa eta egituraketa kate komertzial baten berberak izatea?"

Bingen Zupiria ETBko zuzendaria

Abenduan 20 urte beteko ditu Euskal Telebistak. Urruti eta zaharkituta geratu zaizkigu 1982ko gabon gauak (urtezahar gauak) gure etxeetara bidali zituen lehen irudi justu haiek. 20 urteren ondoren, asko ugalduta da ETBren eskaintza. Egutero 24 orduz aieratzen diren bi emanaldi ditu, bat euskara hutsez, bestea gaztelaniaz. Horiekin batera, satellite eta internet bidez ia mundu osora iristen diren hiru eskaintza: Canal Vasco, ETB Sat eta eitb.com.

Gaur egungo telebista ereduak ez du zerikusirik 80-82an ETBk zer izan behar zuen erabaki zuten proiektuekin. Baina, egia esanda, 2002an daukagun egoerak ere ez du antz handirik 82koarekin eta gutxiago hurrengo urteetarako uste edo espero zenarekin.

20 urteotan ETBk telebistaren esparrura ekarri du euskara. Eta euskararen mundura ekarri ditu kirola, zinea, entretenimendua edo informazioa. ETBk, Euskadi Irratiarekin batera, komunikaziorako gaitasuna duen hizkuntza eredu sortu du eta hizkuntza eredu honekin harremanetan ipini ditu jatorri, euskalki eta hizkuntza gaitasun ezberdineko euskal hiztunak.

ETBren alde –eta, batez ere, kritika askoren tartean eta kanpoko “preskriptoreen” laguntzarik gabe 20 urtez jardun duten profesionalen alde– esango nuke, gai izan direla, hainbat arlotan, euskara komunikazio tresna bihurtzeko. Euskara ez da arazo edo oztopo, kirol emanaldiak egiteko, entretenimendua sortzeko, edo *Bertatik Bertara* ibili aurretik mundu osoko marrazki bizidunak gureganatzeko.

Hizkuntzaren zuzentasunari dagokionez, arazoak arazo eta gorabehera askoren artean, uste dut ETBk bide handia eta egokia egin duela eta jakin nahiko nuke gure “euskal mundu” honetan non aurki litekeen eredu egokiagorik. Nolanahi ere, ez da hizkuntzaren zuzentasunarena gehien kezkatzen nauen gaia. Aukeratu beharko banu, nahiago nuke euskaraz bana-bana modu atseginean eta natural hitz egingo didaten kontalariak, Euskaltzaindiaren arautegi osoa bete eta ezer komunikatuko ez didaten esatariak baino (ba ote da erdibiderik?).

Zuzentasunari eta idatzizko ereduari lotuegia ibili delako, ez du ETBk beste arlo batzuetan asmatu. Ez da erraz ETB-1en ematen ditugun filma, telesail edo eguneroko albistegietako ereduarekin konforme geratzea. Badugu non lan egin eta zertan hobetu.

Baina uste dut serioegi jarri naizela eta ez nuke bukatu nahi benetan uste dudana esan gabe: ez diot nik honenbeste eskatzen telebistari. Ez dut nik telebista gure hizkuntza salbatu eta gure gazteei inguruan edo etxean hartzen ez duten “formazioa” eman-goen dien lanabes bezala ikusten. Telebista, niretzat, etxeko tresna bat besterik ez da, batzuetan berriak ematen dituen eta beste-tan festa edo entretenimendu pixka bat jartzen duena. Nik neuk, ez diot besterik eskatzen telebistari. Eta, bide honetan, eskaintza hori euskaraz egitea eskatuko diot ETBri. Hori besterik ez.

Arantxa Urretabizkaia Idazlea

Martxan jarri zenean, gogoan dut, primeran, urtezaharra zen. Eta, nonbait, horixe zen erronka: urtea bukatu baino lehen atera behar zuen airera ETBk. Erabakia, borondatea zen nagusi. Hortik aurrerakoak, nola-hala, kolokan zeuden. Baliabide teknologikoak egon bazeuden, baina ez zituen inork behar bezala menderatzen. Eta langileak? A, langileak. Fixtatu zituzten, ahal zen moduan trebatu, eta zorioneko gabon zahar hartan airera atera zuten seinalea. Presa zegoen eta langileek erronka onartu zuten. Esfortzu handiz, militantziaz, boluntarismoz. Hasierako aje hori ez da, ordea, iragan diren hamarkaden poderioz, erabat desagertu. Oraindik ere, ETBko langileek pisu gehiegi daramate bizkarrean, ez zaie, bakarrik, lana ondo egitea eskatzen. Ez, ETBko langileek (EITBkoek, oro har) gehiegizko pisua daramate bizkarrean eta hori aldatzen ez den bitartean ezingo zaie profesionaltasun falta leporatu. Ahal duena eta egin behar zukeena baino gehiago egiten duenari, gauza asko barkatu behar zaio, are profesionaltasun falta. Kanpora begira, airera ateratzen denari begira, badago ere zer hobeturik. Baina barruko erronka hori irabazten ez den bitartean, zailagoak izango dira produktuaren hobekuntzak.

Raimundo Fitero

Gara egunkariko telebista kritikaria

Pellokeria dirudien arren, ETBren 20 urteotako albisterik pozgarriena, ETB izatea da. Zenbaitetan mesfidantza sortu duen arren, lagundu egin du erreferentziatzat har daitekeen euskara sortzen. Hori guztia gaur egun Euskal Telebista denaren zati bati bakarrik dagokio; beste zatia, gaur egun audientzia ematen diona, telebista generalista espainiar bat gehiago baita, azken urteetako eduki eta forma txar guztiak barne.

Zalantzarik ez dago azken hogeitaz urteetan irabazi egin dela arlo informatiboan. Gainera, beren formatua inguruko telebistekin parekatuz gero, batzuetan, hobea da. Produkzio propioko tele-sailetan, berriz, desoreka handiak izan dira kalitatean eta asmoetan. Horien artean *Goenkale* da audientziaren fideltasunaren eredu, fideltasun soziologikoa, artistikoa baino gehiago.

Teknikoki, bilakaera positiboa izan da, baina zaila da objektibotasunez neurtzea ETB zein neurritan izan den harrobia produkzio eta sormen arlo guztietako profesionalentzat.

ETBren gaitz guztiak alderdi politikoan ikusmolde patrimonialistetatik datoz, instrumentalizatu egin dute eta irizpide alderdikoietan itxi; eta ez da beti onerako izan. Ondorioz, itxaron egin beharko dugu harik eta gestioa benetan liberalizatu arte eta, bereziki, euskaldun helduen audientzietan sinisten duten arduradunak iritsi arte.

Agian, haurrentzako programak hobeto egituratuta daude. Gaintzeko parrilak aleatorioegiak dira, telebistaz kanpoko eragin gehiegi nabari dira. Ona hobetu egin behar da eta txarra aldatu. Eta horrela, elkarren segidan.

Patxi Azpillaga

Euskal Herriko Unibertsitateko Ikus-entzunezko Komunikazio saileko irakaslea

Gure gizartean ezinbesteko erreferentzia informatiboa izatera heldu da, hogeitaz urte eta gero, ETB. Eta hortxe uste dut nik dagoela haren lorpenik behinena. Nahiz eta zer hobetu asko izan informazioaren arlo honetan (besteak beste, agenda zehatzagoa, propioagoa eta gizarte-gai eta ahots ezberdinekiko irekiagoa, ez hain makurtua politika eta gobernuarekiko), onik atera da irrati eta telebista handien aurrean. Eta kontrapuntua eman die bai Madrilgo komunikabideek bai bertako egunkari nagusiek ezarritako agenda, informazio-eredu eta ildo editorial itxi eta erasokorrei.

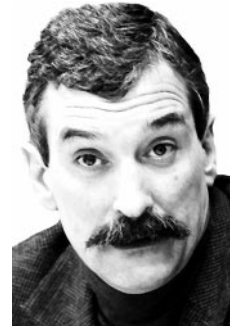
Entretanimenduzko programen arloan, berriz, zaila da gazteleniazko katea Espainiako beste edozein katetatik bereiztea. Alde honetatik, jardunbide propioagoak garatu eta zerbitzu publikoko irizpideak zehaztu beharrean ikusten dut ETB, baita kate honek euskara eta euskararen munduan izan beharko lukeen tokiaz hausnartu ere.

Euskarazko katean programazio-eredu egonkorra apailatzea lortu du azken urteotan, zeinarekin desorekak nabarmenak badira ere (bereziki gai kultural eta sozialen kaltetan), euskararentzat egonkortasunak eta aurrera begirako apustuek duten garrantzia erakutsi den. Edozein modutan, telebista irekiagoa ikustea gustatuko litzaidake, ausartagoa, anitzagoa –hitz honek oraindik zentzuzko esanahirik gordetzen badu behintzat– eduki eta itxuretan, tokian tokiko telebista euskaldunekin eta, orobat, kultur agente eta eragile ezberdinekin elkarlan estuagoan jardungo lukeena. Besteak beste, euskal zineari ere bultzada berria emango liokeen telebista.

Hala eta guztiz ere, zer hobetu ugari ditu, esaterako informazio-agenda fintzen, euskalduntzen, menpekotasun politiko zuzenagietatik aldentzen.

Jorge Gimenez

Euskal Editoreen Elkarteko lehendakaria

Gai horretan aditua ez naizenez, kontu zaharregia izango da ETBri buruz hitz egiterakoan burura datorkidan lehen-dabiziko hausnarketa: nolako filosofian oinarritu beharko litzateke telebista publiko baten zeregina?

Orain arteko ibilbideari erreparatuz gero, garbi antzean geratzen da ETBren arduradunek, euskarazko kateari dagokionez bederen, galdera horri eman dioten erantzuna: ahalik eta programazio estandarrena eta kate komertzialen parekoena. Eta badakigu horrek nora eraman gaituen.

Galderari estuago lotze aldera, filosofia horren baitan kokatu behar dira ETBren alderdi onak eta “hobetu beharrekoak”: alderdi onak, saio jakin baten edo besteren egokitasunaren araberakoak izango dira (informatiboetan, bertan ekoiztutako dramatikoen, dokumentalen aberastasunean). “Hobetu beharreko” alderdiak, halaber, logika horren baitakoak izango dira, saio batek edo bestek kalitate helburuak betetzen ez dituenen; eta, porrotak ere, arestian aipatutako alorretan gauzatuko dira.

Hutsala gerta daiteke, ordea, programazioari buruzko eztabaida, funtsezko galdera horri erantzun ez-faktikoa ematen ez zaion bitartean. Galdera hori, dena den, mila modutara formula daiteke. Hona hemen bat, gizarteratu beharreko hausnarketa baterako abiapuntua izan litekeena: “zilegi al da, kulturaren ikuspegi zabal batetik begiraturik, gehienez ere 800.000 ikusle izan ditzakeen telebista baten helburuak programazioa eta egituraketa kate komertzial baten berberak izatea? Telebista mimetiko hori ote da euskararen eta euskal kulturaren garapenak behar duena?”

Jakes Goikoetxea
Kazetaria

Lan-jokabidea aztertze-ko elkarrizketa egituratua

Hau da hau sufrikarioa! Estu eta larri, urduri, artega... Lan baterako elkarrizketa egin behar didate! Zer egin? Nola jokatu? Bai, aholkuak ere eman dizkidate, era guztietakoak; batek txuri, besteak beltz. Zeini egin kasu? Elkarrizketa egin behar dizunari begiratu zuzen-zuzen begietara, eskua ematerakoan estutu indar, besteak esan arte ez hasi hizketan, ez geratu sekula isilik, joan zaitez gorbata edo gona jantzita, ez eraman gorbatarik, gonarik ezta pentsatu ere...

Lana lortu nahian elkarrizketara doanak gehienetan pentsatzen du, elkarrizketa-egileak tankera ona hartzen badio, bide-erdia (edo osoa) eginda dagoela. Baina, horretarako, asmatu egin behar ea elkarrizketan zein irizpide erabiliko den hautaketa egiteko orduan.

Askotan, ikuspegi hori, eta hori bakarrik, erabili izan dute lanpostua lortzearen horrelako elkarrizketa batera joandako hautagaiek. Baina elkarrizketak, hautaketa-prozesu baten barruan egiten denean, helburu bat bakarra izaten du, alegia, ondo ebaluatu nahi izaten da ea hautagaia lanpostua betetzeko gai den edo lanerako egokia den, eta, horretarako, begi-bistakoak eta agerikoak diren gorabeherak aztertzen dira ahalik eta modurik objektiboenean.

Langileak aukeratzeko elkarrizketa, azken batean, pertsonen arteko harremana dela esan liteke; alde batetik, informazioa ematen digu hautagaiak lanean egindako ibilbideaz, eta, bestetik, hautagaiak berak ere oso informazio interesgarria jasotzen du bete nahi duen lanpostu horri buruz.

Ikuspuntu horretatik begiratuta, elkarrizketa beti izaten da onuragarria, bai erakundearentzat, ahalik eta langilerik egokiena bereganatu nahi duelako, bai eta lanpostua bete nahi duenarentzat ere, elkarrizketa horretan, bere burua aurkezteko aukera izateaz batera, lanpostuari buruz informazioa eskuratzeko modua duelako.

Elkarrizketa da, inolako zalantzarik gabe, langileak hautatzeko modurik erabiliena. Hainbat ikerketatan adierazten denez, hautaketa-prozesuen %90ean teknika hori erabiltzen da bai Europan bai Estatu Batuetan. Era berean, azkenean elkarrizketak izaten du pisurik handiena zein langile aukeratu behar den erabakitzerakoan. Esaterako, enpresa pribatuan elkarrizketa izaten da tekniarik erabakigarriena, ezaguera teknikoak edo esperientziak berak baino garrantzi handiagoa izaten baitu askotan.

Era askotako elkarrizketak daude langileak hautatzeko, nahiz eta azken urteotan elkarrizketa-eredu bat ari den gailentzen: “lan-jokabidea aztertze-ko elkarrizketa egituratua”. Eta izen hori ematen diogu, funtsean, garrantzia duten lanbide-jarrerak eta jokabideak ebaluatzen direlako, antolaketa jakin bat erabilia; hau da, alde aurretik galdera-sorta bat finkatzen da, eta hori ongi ebaluatu ahal izateko mailaketa eta neurketak zehatzak prestatzen dira.

Hona hemen, elkarrizketa-eredu honen ezaugarriak nabarmentzen:

• Aurretiaz lanpostuaren nondik-norakoak aztertzen dira beti

Beste ezer egin baino lehenago, ondo zehaztuko da ebaluatu beharreko lanpostua zein den eta nolakoa den. Ondoren, lanpostu horretan modu egokian aritzeko beharrezko diren gaitasunak, jakintzak eta trebeziak zehaztuko dira. Edozein metodo erabil liteke horretarako, baina gehien erabilitako teknika “gertakari kritikoen teknika” izaten da. Lanpostuan bete beharreko zereginak eta lanean gertatzen diren egoerarik adierazgarrienak kontuan hartuta, teknika honek lanpostuan egokiak edo desegokiak diren gertakariak, gorabeherak, jarduerak eta pasadizoak jasotzen ditu. Informazio-bilketa hori egiteko orduan, batez ere, lanpostu horretan aurretik jardundako jendea izaten da argibide-iturri, eta, horiekin batera, arduradunak, lankideak, laguntzaileak... azken batean, lanpostua bera eta inguruko gorabeherak ondo ezagutzen dituzten pertsona guztiak.

• Ondo mugatu eta zehaztu behar dira azertu beharreko gaitasunak

Aurreko atalean azaldutako egoera eta gorabeheretan oinarrituta, lanposturako garrantzizkoak diren dimentsioak zehazten dira. Hau da, lanpostua betetzeko beharrezkoa eta garrantzitsua den gaitasun-sorta bat nabarmentzen da, begien aurrean ikusteko moduko jarreraren eta jokabideen bitartez zehaztuta. Esate baterako: lanpostuan sortzen diren egoeren azterketa eginda, erabaki liteke kontuan hartu beharreko gaitasunetako bat “norberaren ekimena” dela, alegia, lanean sortutako arazoak irudimenez eta originaltasunez konpontzeko sena izatea. Metodo honetan oso garrantzi handikoa da gaitasunak zehaztea (aurreko adibidean egin dugun moduan), bestela, zehaztu ezean, aipamen hutsaz (norberaren ekimena) bakoitzak bere erara uler dezakeelako kontzeptua.

• Hautagaiak lanean duen jarrera argitzeko eta zehazteko galderak egin behar dira

Aurrera jarraituta, elkarrizketa osatuko duten galderak idatzi behar ditugu. Galdera horien bidez, lanposturako garrantzitsutzat jo diren dimentsioetako bakoitza arakatuko da, betiere, hautagaiak ezagututako edo bizi izandako egoerak eta jarrerak kanporatzeko bide emanda. Adibidez, teknikari komertziala aukeratzeko elkarrizketan honako hau galde liteke: “Bezero batek esaten dizu produktua egun jakin baterako eskuratu nahi duela, baina zuk badakizu ekoizpen-sailekoek ezin izango dutela epe hori bete. Gertatu al zaizu horrelako egoerarik orain arte izan dituzun lanetan?” Normalean, gai beraren inguruan galdera lagungarriak ere izaten dira prest, ahalik eta informaziorik gehien lortu ahal izateko: Nola konpondu zenuen arazoa? Zer gertatu zen ondoren? Zenbat aldiz gertatu zaizu egoera horretan egotea?

• Jarrera bakoitzak dituen balioak neurtu eta maila jarri behar dira, gero erantzunak ondo baloratu ahal izateko

Dimentsiorik garrantzitsuenak zehaztu eta galdera guztiak prestatutakoan, jarrera-mailaketa bat antolatu behar da dimentsio bakoitzerako. Gehienetan, puntuazio bat erabiltzen da, 1etik 5 artekoa (neurtu nahi den gaitasun horretan mailarik txikiena adierazteko, 1 zenbakia, eta maila bikaina adierazteko, 5). Lehengo adibide berari helduta, jarra-erakala horretako maila gorena honela adieraz liteke: “Bere lanean, askotan, arazoak konpontzeko bideak aurkitzen eta aplikatzen ditu irudimenez eta originaltasunez, eta horrek lana ondo betetzea dakar”.

• Elkarrizketaren emaitza ebaluatzerakoan, arau jakin batzuk erabiliko dira

Hautagai guztiei galdera berberak egingo zaizkie, eta, ondoren, erantzunak neurtuko dira, galdera guztiak euren artean konparatuta eta aurretiaz finkatutako eskala batean oinarrituta. Era horretara, puntuazio jakin bat emango diogu hautagai bakoitzari eta hautagai guztiak euren artean alderatu ahal izango ditugu.

Langileak aukeratzeko orduan elkarrizketak erabiltzen direnean, batez ere gauza bat kritikatzeko da gehienetan, elkarrizketan dagoen subjektibotasuna, alegia. Azken finean, pertsona batek erabaki behar du zein den lanpostua betetzeko hautagairik egokiena, eta oso zaila izaten da elkarrizketaren emaitza objektibotasunez baloratzea erabat. Ez da harriztekoa, beraz, ikerketa askotan elkarrizketaren baliagarritasuna nahiko eskasa dela adieraztea; baliagarritasun-kontzeptua darabilgunean, esan nahi dugu ea neurtzeko teknika batek benetan zenbateraino neurtzen duen neurtu nahi duen hori, kasu honetan, langileak lanpostuan izango duen errendimendua.

Hala ere, oraintsu egindako ikerketa batzuetan beste ikuspegi bat azaldu zaigu, elkarrizketari buruz orain arte zegoena baino askoz ere ikuspuntu baikorragoa. Hori bai, elkarrizketa lagungarri gertatuko bada, tresna hori ondo erabili behar da eta jasotako informazioan elkarrizketa-egileak ez du akatsik egin behar. Ikerketa berri horietan argi azaltzen zaigunez, oso-oso garrantzitsua da elkarrizketa ondo egituratuta egotea, horren araberakoa izango baita azkenean elkarrizketak izango duen balioa. Gutxi egituratutako elkarrizketak (esaterako, galderak aurretiaz prestatu gabe eta/edo jokabide jakinak neurtzeko ebaluazio-eskalarik gabe egindakoak), ondo egituratutako elkarrizketak baino askoz ere eskasagoak dira argibide fidagarriak emateko orduan.

Beraz, era honetako elkarrizketak beste batzuk baino fidagarriagoak eta lagungarriagoak izaten dira, hau da, askoz ere hobeto

neurtzen dute hautagaia zenbateraino egokitzen zaion lanpostuari. Horrez gainera, elkarrizketak, bere ezaugarriek esker, objektibotasun handiagoa ematen du emaitzak aurkezterakoan, emaitzak beti eskala kuantitatiboetan oinarritutakoak izaten baitira.

Hautagaiaren ikuspegitik ere abantaila ederra ematen du elkarrizketak, honelako elkarrizketek duten dinamikak berak, neurri batean zein bestean, aukera ematen baitio hautagaiari, lanpostuaren berri zuzena izanda, bere burua lanpostuan irudikatzen eta eskaintako lanpostua ondo egokitzen zaion ikusteko.

Bukatzeko, esan nahi nuke elkarrizketa-mota hau nahi baino gutxiagotan erabiltzen dela, nire ustez, bi eragozpen handi dituelako. Lehenik eta behin, era honetako elkarrizketak antolatzea eta prestatzea oso-oso garestia izaten da, bai denboran, bai giza baliabideetan: lanpostua sakon analizatu behar da, gorabehera kritikoak zehazteko “adituak” inplikatu, gorabehera horiek aztertu, dimentsioak finkatu eta abar. Eta, bigarrenik, laneko jokabideak aztertzeko elkarrizketa egituratuan arazoak sortzen dira esperientziarik gabeko hautagaiak ebaluatzerakoan, hautagai horiek, argi dagoenez, ezin direlako aurretik ezagutu ez dituzten lan-egoerez mintzatu.

Fulgen Aledo

HAEEko Hautaketako Zerbitziburua

Izen geografikoen glosarioa

Kultura Saila
Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia
Vitoria-Gasteiz, 2001
95 or.

Irakasle, ikasle, itzultzaile eta euskaraz lan egiten duen edozeinek eskura izan behar duen hiztegia dugu Kultura Sailak argitaratutako hau. Euskal Herriko toponimian dauden entitate geografikoak euskaraz ematen ditu. Lana bi ataletan banatzen da: lehenengoan, euskarazko glosarioa aurkituko duzu; bigarrena, espainiera-euskara eta frantsesa-euskara aurkibideek osatzen dute. Guztira, 600 sarrera ditu euskaraz, 415 gaztelaniaz eta 399 frantsesez. Liburua helbide honetan duzu ikusgai: www.euskadi.net/euskalterm

Una nueva administración pública: estrategias y métodos para mejorar la calidad y la eficiencia del e-Gobierno

López Camps, J.; Gadea Carrera, A.
HAEE
Oñati, 2001
328 or.

Gizartea etengabe ari da aldatzen, eta gero eta zerbitzu gehiago eskatzen dizkio administrazioari; administrazio modernoan helburuetako bat kalitatea eskaintzea denez, administrazioak zerbitzu horiek eman egin nahi ditu teknologia berriak erabilita. Hori dela eta, administrazio askok dagoeneko, lehendabiziko urratsak egin dituzte bere egiturak modernizatzeko. Liburu honetan kalitatea lortzeko bideak, kudeaketa irizpideak, ebaluazio adierazleak, e.a. aurkituko dituzu.

Bizkaierazko aditza

Zallo, E.
Labayru Ikastegia
Bilbao, 2001
262 or.

Bizkaierazko aditza oinarri hartuta, hizkuntza bere osotasunean lantzea du helburu liburu honek. Egokia, batez ere, alfabetatu barik edo alfabetatze bidean daudenentzat, baina, era berean, erabilgarria, administrazioako langileentzat (lehenengo hizkuntza eskakizuna egiaztatzeko probetan eskatzen diren ariketetarako bidea ere zabaltzen du) edota EGA lantzen hasi nahi dutenentzat. Aditzaz gain, berridazketak, atsoitzak eta esamoldeak aurkituko dituzu. Ariketak modu progresiboan aurkeztu eta zailtasunaren arabera sailkatu dira.

Enciclopedia de las lenguas de Europa

Glanville Price
Gredos
Madrid 2001
540 or.

Egileak esaten duen moduan, oraingo hau Europako hizkuntzen entziklopedia dugu eta ez hizkuntz komunitateena. Entziklopedia guztien modura, gaur aurkeztu dizuegun honek ere tresna lagungarri izan nahi du arlo hau lantzen dugun guztiontzat. Sarrera bakoitzean hauek aztertzen dira: sorrera, hizkuntz filiazioa, lehendabiziko testimonioak, erabilera literarioa, estandarizazioa, alfabetoak eta ortografia, non hitz egiten den, beste hizkuntzekiko harremana, eta gaur egungo egoera.

Donostiako eta Euskal Herriko web orrien zerrenda

Euskararen Udal Patronatua
Donostiako Udala
59 or.

Ez da makala Donostiako Udalak egindako ahalegina, askotan sarean galduta ibiltzen garenoi laguntzeko. Liburu txiki honetan (formatoa ere oso praktikoa da) euskararekin lotutako helbide interesgarriak aurkituko dituzu, eta, batzuk donostiarrentzako zerbitzuei buruzkoak badira ere, guztiontzako baliagarriak direnak ere aurkituko dituzu. Informazioa ataletan banatu dute, errazagoa aurkitu ahal izateko: hezkuntza, informatika, kirola, prentsa, irratia eta telebista... Eman duten informazioa eguneratzen joateko asmoa dutenez, zuk zeuk ere euskararekin lotutako helbide interesgarriren bat baduzu, eurekin harremanetan jartzea besterik ez duzu: udala_euskara@donostia.org

Translation and interpreting: languages in action

Office for Official Publications of the European Communities
Luxembourg, 2001
17 or.

Liburuxka honetan itzulpen eta interpretazio lanetan aritu nahi dutenentzako aholku praktikoa eta erabilgarriak ematen dira, modu ulergarri eta atseginean. Hasteko, gaur egungo zenbait uste ustel agerian uzten ditu eta jarraian, galdera-erantzunen bidez, jarraibideak zehazten ditu lanbide honetan zuzen eta artez jardun nahi dutenentzat.

Euskaldunak Islandian XVII. mendean

Ezagunak dira joan den mendeetako euskaldunen itsas-abenturak, Atlantikoan zehar eta haratago. Noiz arrantzale edo merkataria, noiz itsaslapur, Hegoaldeko zein Iparraldeko euskaldunek sona-txoa lortu zuten XV-XVIII. mendeetan beren ausardia, trebezia eta bipiltasunari esker.

Ipar-Atlantikoa izan zuten gure arbasoek, bereziki, beren azioen eta balentrien zelai zabal eta mugagabe. Spitzberg uharteetatik Ternua eta Labradorreraino, Islandiatik eta Kanariasetaraino. Arrantzaleku guztietan eta portu ugarian entzun izan dira mendeetan zehar euskal azentu desberdinak eta guzti horietan sartu izan dira euskaldunak beste herrieta-ko itsasgizonekin nahiz herritarrekin harremanetan.

Harremanok zein hizkuntzatan izango ziren ez dugu jakiterik gehienetan. Bada, baina, Islandiako lurretan XVII. mendean bertako elizgizon batek bildutako euskara-islandiera hiztegi bat (hiru, hobe esan) eta, hiztegi honarreen, euskal esal-

di omen diren batzuk. Horiexek adierazten digute ondoen zein hizkera erabiltzen zuten arrantzale haiek lehorreko bizi-lagunekiko harremanetan.

Hiztegiak, esan bezala, hiru dira, eskuz idatzita, eta DEEN irakasleak argitaratu zituen, Amsterdam-en, 1937an, "Glossaria Duo Vasco-Isländica" izenburuarekin eta, guztira, 648 hitz eta esaldi biltzen dituzte. Hitzok, antza denez, ahoz, galdetuz eta erantzunak transkribituz, jaso zituen apaiz jakinminak, eta inoiz gauzak keinu bidez seinalatuz.

Euskal hitzek, gehienetan, Lapurdiko euskarazkoak dirudite, baina badira gipuzkerazkoak eta goi-nafarrerazkoak ere. Bizkaierazkorik, berriz, apenas.

Bitxienak, esan bezala, esaldiak dira. Esaldietan aurki daiteke hizkera nahastu baten aztarna, ingelesezko, gaztelaniazko eta euskarazko elementuak dituena. Ikusi, adibidez, honako hauek (islandierazko ordainak ez ditut transkribituko, ezer gutxi argituko bailigukete guri):

Ser trabala for ju

Zocata for mi attora

For ju mala gissuna

Sumbatt galsardia for

Samar bij galsardia

Trucka cammisola

Cavitit trucka for mi

Ser ju presenta for mi

For mi presenta for ju biskusa eta sagarduna

Presenta for mi herrua usnia eta herria bura

Christ Maria presenta for mi balia, for mi, presenta for ju bustana

Lenicha for ju

Zer egiten duzu?

Garbitu nire alkandora

Gizon gaiztoa zara zu

Zenbat galtzerdigatik?

Hamabi galtzerdi (paregatik)

Erosi jaka

Ez dut ezer erosten

Zer emango didazu?

Emango dizut bizkotxoa eta sagardoa

Eman niri esne beroa eta gurin berria

Kristok eta Mariak balea ematen badidate, emango dizut bustana

Izorra hadi!

Ikusten duzuen bezala, bitxia da joskera, bitxia morfologia eta bitxia lexikoa, hiztegi-takoren gainerako hitzak ez bezala. Dena den, testigantza bakarra dugunez, gehiegi esatea litzateke Islandiako partean XVII. mendean *pidgin* modu bat erabiltzen zela.

Ez dira honetan amaitzen euskaldunek Islandian ibilitako urteetako berriak. Hurrengo batean kontatuko dizuet, nahi

izan ezker, Martin Bilafranka donostiarrak eta haren lagunek 1615ean Islandian izan zuten heriotza latza.

Eneko Oregi
Itzultzaile Zerbitzu Ofizialeko burua

Hitz gurutzatuak

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									

EZKER ESKUIN

- Musika nota. Arotzak burdina lantzeko erabiltzen duen euskarri.
- Iparraldean, ordua. Putre. 3. Bizkaian, sobera. Ume. 4. Bokala. Ogi egi-lea. Errusiako ibaia. 5. Lapurdiko herria. Pozik. 6. Kanpo. Lurrari buelta emateko lanabesa. Potasioa. 7. Ez hotz, ez bero. Portu. 8. Garai. Du. 9. Gaztaroan dagoena. Iparretarrak.

GOITIK BEHERA

- Hitza. Zilarra. 2. Bizkaian, garoa. Irten. 3. Infin., erori. Alaitasun. 4. Indioa. Karrika. Tona. 5. Gura. Ospa! 6. Kontsonantea. Anaia, hitz elkar-kean. A bikoitza. 7. Iparraldean, maiz. Aintzira. 8. Darama. Infin., akitu. 9. Bizkaian, omen. Bizkiak.

Letra zopa

T	A	O	D	N	O	M	L	A	P	N	L
X	A	L	M	U	S	O	P	A	G	A	O
L	I	Z	A	R	R	A	A	L	S	E	S
I	U	K	T	S	P	A	Z	I	R	T	H
G	A	Z	T	A	I	N	O	N	D	O	A
N	P	A	G	H	L	I	A	K	L	A	R
T	R	O	Z	I	D	E	S	D	N	E	I
E	A	Z	E	R	I	H	T	I	N	Z	T
K	D	P	I	N	U	A	M	R	O	M	Z
A	R	I	O	K	A	L	A	K	A	M	A

Aurki itzazu letra zopa honetan zortzi zuhaitzen izenak. Hitzak ezker eskuin, goitik behera eta diagonalean azalduko zaizkizu.

Euskararen inguruko zenbait telefono

- AEK: 94/424 17 10
- Argia: 943/37 15 45
- EIZIE: 943/27 71 11
- Euskal Herrian Euskaraz: 943/ 44 56 65
- Euskal Irrati Telebista (EITB): 94/ 603 10 00
- Euskal Kulturaren Erakundea: 00-335-59 93 25 25
- Euskaldunon Egunkaria: 943/30 02 22
- Euskaltzaindia: 94/415 81 55
- HABE: 943/02 26 00
- Helduen Euskalduntzerako Euskaltegia (HEI): 948/17 76 70-54
- Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP): 945/01 76 00
- Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza: 945/01 81 10
- Iikas eta Ari (IKA): 945/28 89 22-44
- IRALE: 945/27 44 00
- Itzultzaile Zerbitzu Ofiziala (IZO): 945/01 76 56. FAX: 945/01 76 03
- Kultura Saila: 945/01 94 64
- NAPIko Euskaltegia: 948/42 33 19-51
- NAPIko Euskara eta Hizkuntz Komunitarioak Zerbitzua: 948/42 33 49-51
- Udal Euskaltegiak: 94/440 62 17 943/80 52 54

Soluzioak

Hitz gurutzatuak

Ezker eskuin:
 1. St. Inguide 2. Orena. Sai 3. Lar. Haur 4. A. Okin. Ob.
 5. Sara. Alai. 6. Ar. Laita. K. 7. Epel. Kat. 8. Aro. Dauka.
 9. Gaztea. IK.

Goitik behera:
 1. Solasa. Ag. 2. Ira. Aitera. 3. Eror. Poz. 4. In. Kale.
 Poz. 5. Nahi. Aldel. 6. G. Anai. Aa. 7. Usu. Laku. 8.
 Daroa. Akti. 9. Ei. Bikiak.

Letra zopa

Gaztainondoa. Artelaitza. Pagoa. Hartza. Palmondoa.
 Pina. Lizarra. Makala.